

ROZDZIAŁ VI OCENY I PERSPEKTYWY ROZWOJU GRUPY PKO BP

1 OCENA ZARZĄDZANIA ZASOBAMI FINANSOWYMI GRUPY PKO BP W LATACH 2001–2003

Informacje finansowe zawarte w niniejszym pkt 1 oparte są na zbadanych skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych Grupy PKO BP za lata 2001, 2002 oraz 2003, lub na innych informacjach finansowych Banku, o ile zaznaczono tak w tekście.

Podstawowe zasady rachunkowości

Opis przyjętych przez Bank zasad rachunkowości został przedstawiony w pkt. 11 wprowadzenia do sprawozdania finansowego Banku za rok zakończony 31 grudnia 2003 r. wraz z danymi porównywalnymi za lata zakończone 31 grudnia 2002 r. oraz 31 grudnia 2001 r. zamieszczonego w pkt. 3 Rozdziału VIII oraz w pkt. 13 wprowadzenia do skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy PKO BP za rok zakończony 31 grudnia 2003 r. wraz z danymi porównywalnymi za lata zakończone 31 grudnia 2002 r. oraz 31 grudnia 2001 r. zamieszczonego w pkt. 6 Rozdziału VIII.

Przygotowanie sprawozdań finansowych wymaga, aby Zarząd dokonywał szacunków i założeń, które mają wpływ na wykazywane kwoty aktywów i pasywów na dzień bilansowych, a także wykazywane kwoty przychodów i kosztów za dany okres obrotowy. Na każdy dzień bilansowy Zarząd dokonuje ocen przy użyciu najlepszych szacunków i założeń opartych na wiedzy dostępnej w momencie przygotowania sprawozdania finansowego. Zarząd dokonuje na bieżąco weryfikacji swoich szacunków i założeń, w tym dotyczących tworzenia rezerw celowych. Zarząd opiera swoje szacunki i założenia na danych historycznych i szeregu innych czynnikach, które uważa za zasadne w danych okolicznościach. Przyszłe wyniki mogą jednak różnić się z uwagi na zmianę przyjętych szacunków i założeń.

Zarząd uważa, że następujące podstawowe zasady rachunkowości w większym stopniu niż inne zasady rachunkowości opierają się na szacunkach i założeniach i z tego powodu wymagają w większym stopniu dokonywania ocen przez Zarząd (lub też ich stosowanie jest bardziej złożone), niż to ma miejsce w przypadku pozostałych zasad rachunkowości.

Należności od sektora finansowego, niefinansowego i budżetowego oraz rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe

Kwoty należne od sektora finansowego, niefinansowego i budżetowego są wykazywane według wartości nominalnej, powiększonej o odsetki należne, a pomniejszonej o wartość rezerw celowych utworzonych w celu zabezpieczenia ściągальności należności zakwalifikowanych jako należności normalne i zagrożone. Rezerwy celowe zostały utworzone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2001 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. Nr 149, poz. 1672, z późn. zm.), które zostało zastąpione z dniem 1 stycznia 2004 r. Rozporządzeniem w Sprawie Rezerw, na mocy którego kredyty dzielą się na następujących 5 kategorii: „normalne”, „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe” i „stracone”.

Przy kalkulacji rezerw celowych Bank przyjmuje szacunki wartości zabezpieczeń, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i wewnętrznymi zasadami Banku określającymi metody szacowania wartości przyjmowanych zabezpieczeń. Szacunki te mogą ulec zmianie w przyszłości z uwagi na możliwe zmiany w wartościach zabezpieczeń lub efektywność procesów windykacyjnych, co może mieć wpływ na poziom rezerw celowych, a w konsekwencji na wyniki finansowe Grupy PKO BP w przyszłości.

Zasady klasyfikacji Kredytów Starego Portfela i tworzenia rezerw celowych na te kredyty wynikają z Uchwały nr 75/KNB/2000 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 20 lipca 2000 r. Określa ona metodę klasyfikacji kredytów mieszkaniowych udzielonych przez Bank spółdzielniom mieszkaniowym, spłacanych zgodnie z Ustawą o Pomocy Państwa w Spłacie Niektórych Kredytów Mieszkaniowych.

W celu ułatwienia klasyfikacji należności kredytowych w danych kategoriach, dokonuje się rozróżnienia należności z tytułu Kredytów Starego Portfela w podziale na należności od spółdzielni mieszkaniowych i od osób prywatnych.

Zgodnie z przepisami wspomnianego powyżej Rozporządzenia Ministra Finansów, Bank dokonał pomniejszenia wymaganego poziomu rezerw celowych na ekspozycje kredytowe „pod obserwacją” o kwotę nie przekraczającą 25% rezerwy na ryzyko ogólne, utworzonej zgodnie z art. 130 Prawa Bankowego.

Dłużne papiery wartościowe

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu lub dostępne do sprzedaży wykazywane są według wartości godziwej, w przypadku papierów wartościowych: (i) dla których istnieje aktywny rynek - według wartości rynkowej; oraz (ii) dla których nie istnieje aktywny rynek – według innej wartości uznanej za wartość godziwą.

Skutki zmiany wartości godziwej papierów wartościowych **przeznaczonych do obrotu** zaliczane są odpowiednio do przychodów lub kosztów z operacji finansowych.

Skutki zmiany wartości godziwej papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w odniesieniu do skorygowanej ceny nabycia, są odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny. Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży ujmowane są natomiast bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności wykazywane są według ceny nabycia, skorygowanej o narosłe odsetki, dyskonto, premie, z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty ich wartości.

Papiery wartościowe z prawem do kapitału

Papiery wartościowe z prawem do kapitału zakwalifikowane jako papiery wartościowe przeznaczone do obrotu lub dostępne do sprzedaży wykazywane są według wartości godziwej, w przypadku papierów wartościowych: (i) dla których istnieje aktywny rynek - według wartości rynkowej; oraz (ii) dla których nie istnieje aktywny rynek - według innej wartości uznanej za wartość godziwą.

Skutki zmiany wartości godziwej papierów wartościowych z prawem do kapitału zakwalifikowanych do papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu zaliczane są odpowiednio do przychodów lub kosztów z operacji finansowych.

Skutki zmiany wartości godziwej papierów wartościowych z prawem do kapitału zakwalifikowanych do papierów dostępnych do sprzedaży są odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny.

Efektywna stopa procentowa

Grupa PKO BP skorzystała z przepisów Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 grudnia 2003 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków (Dz. U. Nr 211, poz. 2061), w części dotyczącej możliwości wprowadzenia wyceny wartości instrumentów finansowych według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej począwszy od 1 stycznia 2005 r.

Grupa PKO BP podjęła działania związane z przystosowaniem systemów księgowych Banku do wdrożenia zasady zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej w terminie do 1 stycznia 2005 r.

Odpisy amortyzacyjne oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości

Odpisy amortyzacyjne od środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych dokonywane są w Grupie PKO BP metodą liniową zgodnie z szacowanym okresem ich ekonomicznej użyteczności, który w głównych grupach aktywów odpowiada okresom amortyzacyjnym stosowanym dla celów podatkowych. Wysokość stosowanych stawek amortyzacyjnych odzwierciedla ekonomiczny okres używania oraz uwzględnia zużycie fizyczne i ekonomiczne środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

Na dzień bilansowy jednostki Grupy każdorazowo oceniają, czy wartość bilansowa wykazanych aktywów nie przekracza wartości przewidywanych przyszłych korzyści ekonomicznych. Jeżeli istnieją przesłanki, które by na to wskazywały, wartość bilansowa aktywów jest obniżana o trwałą utratę wartości. Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości środków trwałych są ujmowane w pozostałych kosztach operacyjnych.

Spisywanie należności

Spisywanie ekspozycji kredytowych następuje w ciężar rezerw celowych. Spisywanie innych należności następuje w ciężar odpisów aktualizujących ich wartość. W przypadku ekspozycji kredytowych, w odniesieniu do których nie utworzono rezerw celowych lub w odniesieniu do których wartość rezerw jest mniejsza od ekspozycji kredytowej, to spisywanie następuje bezpośrednio w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych. W przypadku innych należności, w stosunku do których odpisy aktualizacyjne nie pokryły w całości spisywanej należności, pozostała kwota bezpośrednio obciąża koszty.

Udzielone zobowiązania pozabilansowe

Grupa PKO BP wykazuje udzielone zobowiązania pozabilansowe według wartości nominalnej. Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zleceniodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy. W przypadku niewykorzystanych kwot kredytów, zgodnie z obowiązującym do 31 grudnia 2003 r. Rozporządzeniem Ministra Finansów z 10 grudnia 2001 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz.U. Nr 149, poz. 1672, z późn. zm.) (zastąpionym Rozporządzeniem w Sprawie Rezerw) rezerwy są tworzone jeżeli zobowiązanie ma charakter bezwarunkowy.

Podatek dochodowy odroczony

Z uwagi na odmiennność momentu uznania przychodu za osiągnięty lub kosztu za poniesiony w rozumieniu Ustawy o Rachunkowości i przepisów podatkowych tworzone są: rezerwa oraz aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Wartość podatku dochodowego odroczonego ustala się przy wykorzystaniu metody bilansowej jako zmianę stanu pozycji bilansowych aktywów i rezerw na odroczony podatek dochodowy. Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego z każdej ze spółek Grupy podlegają kompensacie i wartość skompensowana wykazywana jest w bilansie odpowiednio po stronie aktywów lub pasywów. Zmiana stanu rezerwy oraz aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego zaliczana jest do obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego za wyjątkiem skutków wyceny aktywów finansowych odnoszonych na kapitał z aktualizacji wyceny, gdzie zmiany stanu rezerwy oraz aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego są rozliczane z kapitałem z aktualizacji wyceny. Przy ustalaniu podatku dochodowego odroczonego uwzględnia się wartość aktywa i rezerwy na odroczony podatek na dzień bilansowy rozpoczynający i kończący okres sprawozdawczy.

Rezerwa na ogólne ryzyko bankowe

Na mocy art. 130 ust. 3 Prawa Bankowego, Bank może tworzyć rezerwę na ryzyko ogólne służącą pokryciu ryzyk związanych z prowadzeniem działalności bankowej. Bank dokonuje systematycznej analizy adekwatności poziomu rezerwy ogólnej.

Rezerwa na przyszłe zobowiązania wobec pracowników

Zgodnie z Układem Zbiorowym, pracownicy Banku mają prawo do nagród jubileuszowych po przepracowaniu określonej liczby lat oraz do odpraw emerytalno- rentowych w momencie odejścia na emeryturę lub rentę. Grupa PKO BP okresowo dokonuje wyliczenia aktuarialnego rezerwy na przyszłe zobowiązania wobec pracowników. Grupa PKO BP tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania Grupy PKO BP dotyczące niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych, po uwzględnieniu wszystkich pozostających do wykorzystania zaległych dni urlopów, która jest księgowana w pozycji rozliczenia międzyokresowe.

Rozliczenia międzyokresowe

Rozliczenia międzyokresowe po stronie aktywów wykazywane są w wysokości wydatków poniesionych w okresie bieżącym, jeśli poniesione wydatki dotyczą przyszłych okresów. Rozliczenia międzyokresowe kosztów po stronie pasywów są wykazywane w wysokości kosztów przypadających na bieżący okres, które poniesione zostaną w przyszłych okresach.

Instrumenty pochodne

Pochodne instrumenty finansowe o charakterze spekulacyjnym są wykazywane według wartości godziwej. W przypadku, gdy tak oszacowana wartość godziwa jest niższa lub wyższa od ceny nabycia lub sprzedaży instrumentu, różnicę zaliczono odpowiednio w koszty lub przychody z tytułu operacji instrumentami finansowymi, w korespondencji odpowiednio z innymi aktywami finansowymi lub innymi zobowiązaniami z tytułu instrumentów finansowych.

Wynik ostatecznego rozliczenia transakcji pochodnych wykazuje się w wyniku operacji finansowych. Wyniki na transakcjach FX swap i FX forward wykazywane są przez Bank jako część wyniku z pozycji wymiany. Kwoty bazowe transakcji pochodnych wykazane są w pozycjach pozabilansowych od daty zawarcia transakcji do terminu wymagalności. Pozycje pozabilansowe wyrażone w walutach obcych podlegają przeszacowaniu na koniec każdego dnia według średniego kursu NBP.

Wartość godziwą instrumentów finansowych znajdujących się w obrocie na rynku stanowi cena rynkowa, pomniejszona o koszty związane z przeprowadzeniem transakcji, jeżeli są istotne. W pozostałych przypadkach jest to wartość godziwa określona na podstawie modelu wyceny, do którego dane pobrano z aktywnego rynku.

Uznawanie przychodów

Grupa PKO BP uznaje następujące przychody na zasadzie memoriałowej: przychody odsetkowe, w tym należne odsetki zapadłe i niezapadłe, wraz z odsetkami skapitalizowanymi i naliczonymi do skapitalizowania od należności zakwalifikowanych jako „normalne” i „pod obserwacją”, z wyjątkiem odsetek od należności zagrożonych. Przychody z odsetek obejmują również odsetki otrzymane (przypadające na bieżący okres sprawozdawczy) oraz odsetki otrzymane w poprzednich okresach, a dotyczące bieżącego okresu.

Grupa PKO BP uznaje następujące przychody w dacie ich wymagalności: przychody z prowizji i opłat z tytułu kredytów, gwarancji, akredytyw, prowadzenia rachunków bankowych, przeprowadzania operacji bankowych oraz obsługi kart bankowych.

1.1 Rachunek zysków i strat

Poniższa tabela przedstawia skonsolidowany rachunek zysków i strat Grupy PKO BP za lata 2001-2003.

	Stan na 31 grudnia			Zmiana	
	2003 r.	2002 r.	2001 r.	2003/2002	2002/2001
	Kwota (w tys. zł)			Procent	
Przychody z tytułu odsetek	5.168.161	6.736.778	10.279.249	-23,3%	-34,5%
Koszty odsetek	(1.672.179)	(3.273.754)	(6.493.906)	-48,9%	-49,6%
Wynik z tytułu odsetek	3.495.982	3.463.024	3.785.343	1,0%	-8,5%
Przychody z tytułu prowizji	1.567.272	1.290.850	1.104.340	21,4%	16,9%
Koszty prowizji	(233.746)	(227.755)	(207.836)	2,6%	9,6%
Wynik z tytułu prowizji	1.333.526	1.063.095	896.504	25,4%	18,6%
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	4.406	3.052	46.375	44,4%	-93,4%
Wynik operacji finansowych	377.949	869.919	481.372	-56,6%	80,7%
Wynik z pozycji wymiany	221.754	202.718	176.596	9,4%	14,8%
Wynik działalności bankowej	5.433.617	5.601.808	5.386.190	-3,0%	4,0%
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	149.673	72.911	46.435	105,3%	57,0%
Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	(14.602)	-	-	-	-
Koszty sprzedaży	-	(120)	(128)	-	-6,3%
Wynik ze sprzedaży	135.071	72.791	46.307	85,6%	57,2%
Pozostałe przychody operacyjne	262.990	117.982	293.437	122,9%	-59,8%
Pozostałe koszty operacyjne	(168.366)	(67.667)	(62.476)	148,8%	8,3%
Koszty działania Banku i koszty ogólnego zarządu	(3.188.656)	(3.123.093)	(2.846.550)	2,1%	9,7%
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	(517.361)	(447.305)	(410.185)	15,7%	9,0%
Różnica wartości rezerw i aktualizacja wartości	(297.073)	(703.670)	(970.023)	-57,8%	-27,5%
Wynik działalności operacyjnej	1.660.222	1.450.846	1.436.700	14,4%	1,0%
Wynik operacji nadzwyczajnych	401	40	(385)	902,5%	-
Odpis wartości firmy jednostek	(9.529)	(7.015)	(18.471)	35,8%	-62,0%
Zysk (strata) brutto	1.651.094	1.443.871	1.417.844	14,4%	1,8%

Podatek dochodowy	(422.683)	(392.971)	(482.888)	7,6%	-18,6%
Udział w zyskach/(stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	(273)	194	(48.167)	-	-
(Zyski)/straty mniejszości	56	(2)	(14)	-	-85,7%
Zysk (strata) netto	1.228.194	1.051.092	886.775	16,8%	18,5%

Źródło: Sprawozdania finansowe Grupy PKO BP

Poniższa tabela przedstawia podstawowe wskaźniki dotyczące działalności Grupy PKO BP za lata 2001-2003, jak również podstawowe wskaźniki makroekonomiczne.

	31.12.2003	31.12.2002	31.12.2001
Wskaźniki Zyskowości			
Zysk netto / kapitały własne z uwzględnieniem zysku na koniec roku	19,21%	19,18%	22,40%
Zysk netto / średnie kapitały własne z uwzględnieniem zysku	20,69%	22,27%	b.d. ²
Wynik finansowy netto / średnie aktywa razem	1,47%	1,30%	b.d. ²
Wskaźnik pokrycia kosztów działania wynikiem z prowizji	41,82%	34,04%	31,49%
Wskaźnik kosztów działania i amortyzacji do wyniku działalności bankowej (C/I)	68,21%	63,74%	60,46%
Wskaźniki dla portfela kredytowego			
Udział należności zagrożonych klientów innych niż finansowi brutto w należnościach ogółem brutto klientów innych niż finansowi	11,72%	13,48%	12,12%
Pokrycie należności zagrożonych od klientów innych niż klienci sektora finansowego poprzez rezerwy oraz ustanowione zabezpieczenia	85,42%	79,04%	71,19%
Pokrycie należności od klientów innych niż klienci sektora finansowego poprzez rezerwy oraz ustanowione zabezpieczenia	12,13%	12,00%	9,57%
Różnica rezerw i aktualizacji do średniego stanu należności zagrożonych	(0,62%)	(1,57%)	b.d. ²
Wskaźniki dla wartości z bilansu			
Udział należności od sektora niefinansowego netto w aktywach razem	36,86%	33,65%	33,11%
Należności od sektora niefinansowego netto jako procent zobowiązań wobec podmiotów niefinansowych	45,59%	40,76%	38,91%
Zobowiązania wobec podmiotów niefinansowych jako procent pasywów razem	80,84%	82,56%	85,07%
Ważona ryzykiem wartość aktywów i zobowiązań pozabilansowych (tys. zł) ¹	32.355.203	29.921.181	26.447.185
Współczynnik wypłacalności	14,94%	12,95%	10,43%
Dane makroekonomiczne			
Produkt krajowy brutto (mln zł)	814.698	781.112	760.595
Realny wzrost PKB	3,8%	1,4%	1,0%
Stopa inflacji	1,70%	0,80%	3,60%
Stopa bezrobocia	20,00%	20,00%	19,40%
Kurs zł/EUR na koniec okresu	4,7170	4,0202	3,5219
Kurs zł/USD na koniec okresu	3,7405	3,8388	3,9863

Źródło: W oparciu o sprawozdania finansowe Grupy PKO BP, dla danych makroekonomicznych Główny Urząd Statystyczny, dla kursów walut Narodowy Bank Polski

¹ Wartość aktywów ważonych ryzykiem wyliczana zgodnie z Uchwałą KNB nr 5/2001 z dnia 12 grudnia 2001 r. z późn. zm.

² Dane niezbędne do wyliczenia wskaźników są niedostępne w sprawozdaniach finansowych zamieszczonych w Prospekcie.

1.1.1 Wynik z tytułu odsetek

Wynik Grupy PKO BP z tytułu odsetek zmniejszył się w 2002 r. o 322,3 mln zł (8,5%) z kwoty 3.785,3 mln zł w 2001 r. do kwoty 3.463,0 mln zł, natomiast w 2003 r. zwiększył się o 33,0 mln zł (1%) do kwoty 3.496,0 mln zł.

Przychód z tytułu odsetek zmniejszył się w 2002 r. o 3.542,5 mln zł (34,5%) z kwoty 10.279,2 mln zł w 2001 r. do kwoty 6.736,8 mln zł oraz w 2003 r. o 1.568,6 mln zł (23,3%) do kwoty 5.168,2 mln zł. Koszty odsetek zmniejszyły się o 3.220,2 mln zł w 2002 r. oraz o 1.601,6 mln zł w 2003 r., co stanowi spadek odpowiednio o 49,6% oraz 48,9%.

Zmniejszenie w latach 2002 i 2003 zarówno przychodów, jak i kosztów odsetkowych związane było przede wszystkim z obniżaniem przez Radę Polityki Pieniężnej podstawowych stóp procentowych NBP. W 2002 r. stopy podstawowe obniżano ośmiokrotnie. W wyniku decyzji RPP stopa kredytu lombardowego spadła łącznie o 6,75 p.p., stopa redyskonta weksli o 6,5 p.p., a stopa referencyjna o 4,75 p.p. Z kolei w 2003 r. stopy podstawowe NBP zostały obniżone sześciokrotnie - o 2,0 p.p. kredytu lombardowego, o 1,75 p.p. redyskonta weksli oraz o 1,5 p.p. stopa referencyjna.

Spadki stóp podstawowych znalazły odbicie w spadku stopy WIBOR dla depozytów 3-miesięcznych (WIBOR 3M), która jest najczęściej używaną stopą bazową dla kredytów udzielanych przez Bank. Na koniec 2002 r. stopa procentowa WIBOR 3M wynosiła 6,9% i była niższa o 5,1 p.p. niż na koniec 2001 r. W 2003 r. stopa WIBOR 3M spadła o dalsze 1,3 p.p. i na koniec roku osiągnęła poziom 5,6%.

Opisane powyżej zmiany podstawowych stóp procentowych NBP spowodowały zmniejszenie się średniej stopy oprocentowania aktywów Banku (o 6,3 p.p. w 2002 r. i o 2,5 p.p. w 2003 r.) oraz zmniejszenie się średniej stopy oprocentowania depozytów Banku (o 5,3 p.p. w 2002 r. i o 2,2 p.p. w 2003 roku).

Obniżenie wyniku z tytułu odsetek w 2002 r. było efektem dwóch czynników: (i) szybszego spadku średniego oprocentowania aktywów niż pasywów oraz (ii) zwiększenia przez Bank skali inwestycji środków złotych w transakcjach FX swap, których efekty wykazywane były w pozycji wynik operacji finansowych. Utrzymanie w 2003 r. poziomu wyniku z tytułu odsetek z 2002 r. było efektem równoczesnego wystąpienia trzech czynników: (i) szybszego spadku średniego oprocentowania aktywów niż pasywów (co wynikało głównie ze wzrostu udziału kredytów hipotecznych w portfelu kredytowym), który został zrównoważony (ii) wzrostem poziomu oprocentowanych aktywów przy utrzymaniu poziomu depozytów oraz (iii) zmniejszeniem skali inwestowania środków złotych w transakcje FX swap.

Podkreślić również należy, iż w analizowanym okresie obniżyła się skłonność do oszczędzania, co spowodowało zmniejszenie się salda depozytów ogółem w sektorze bankowym w Polsce, a co za tym idzie spadek kosztów odsetkowych. Spadek salda depozytów osób prywatnych należy również łączyć z rozpowszechnieniem się w ostatnim okresie alternatywnych źródeł lokowania oszczędności, takich jak na przykład fundusze inwestycyjne.

1.1.2 Wynik z tytułu prowizji

Wynik Grupy PKO BP z tytułu prowizji zwiększył się w 2002 r. o 166,6 mln zł (18,6%) z kwoty 896,5 mln zł w 2001 r. do kwoty 1.063,1 mln zł w 2002 r., natomiast w 2003 r. zwiększył się o 270,4 mln zł (25,4%) do kwoty 1.333,5 mln zł. Wynik z tytułu odsetek obejmuje przychód z tytułu opłat uzyskiwanych przez Grupę PKO BP w związku z działalnością kredytową i pozostałą działalnością.

Wzrost wyniku z tytułu prowizji w 2002 r. oraz 2003 r. był głównie spowodowany znaczącym zwiększeniem się przychodów z tytułu prowizji, podczas gdy w tym samym czasie koszty prowizji pozostały zasadniczo na tym samym poziomie. Poniższa tabela przedstawia wynik z tytułu prowizji z działalności bankowej za lata zakończone 31 grudnia 2001 r., 2002 r., 2003 r.

	Stan na 31 grudnia			Zmiana	
	2003 r.	2002 r.	2001 r.	2003/2002	2002/2001
	Kwota (w tys. zł)			Procent	
Przychody z tytułu prowizji z tytułu działalności bankowej, w tym:	1.546.524	1.270.028	1.074.919	21,8%	18,2%
- prowizje z działalności kredytowej ¹	380.857	285.987	221.885	33,2%	28,9%
- prowizje z działalności pozakredytowej ¹	1.165.667	984.041	853.034	18,5%	15,4%
Prowizje z tytułu działalności maklerskiej i z tytułu pozostałej działalności	20.748	20.822	29.421	-0,4%	-29,2%
Przychody z tytułu prowizji razem	1.567.272	1.290.850	1.104.340	21,4%	16,9%
Koszty prowizji	(233.746)	(227.755)	(207.836)	2,6%	9,6%
Wynik z tytułu prowizji	1.333.526	1.063.095	896.504	25,4%	18,6%

Źródło: Sprawozdania finansowe Grupy PKO BP

¹ Dane własne Banku

Przychody z tytułu prowizji zwiększyły się o 186,5 mln zł w 2002 r. oraz o 276,4 mln zł w 2003 r., co stanowiło wzrost odpowiednio o 16,9% oraz 21,4%.

Głównym źródłem przychodów Banku z tytułu prowizji były prowizje z działalności pozakredytowej, które stanowiły w latach 2001, 2002 oraz 2003 odpowiednio 77,2%, 76,2%, 74,4% łącznej kwoty przychodów z tytułu prowizji. Przychody z tytułu prowizji z działalności pozakredytowej Banku zwiększyły się o 131,0 mln zł (15,4%) w 2002 r. oraz o 181,6 mln zł (18,5%) w 2003 r. Wzrost ten był przede wszystkim wynikiem zwiększenia przez Bank niektórych stawek prowizji i opłat (w tym za prowadzenie rachunku Biznes Partner, za przelewy z rachunków przedsiębiorstw oraz od wpłat gotówkowych), wprowadzenia do oferty Banku nowych produktów (takich jak: rachunek Agro i Medyk Partner, pożyczka hipoteczna, kredyt Auto Partner) oraz wprowadzenia prowizji i opłat za usługi bankowe wykonywane dotychczas bezpłatnie (głównie od zleceń stałych z Superkonta). Wzrost ten był także wynikiem wzrostu liczby transakcji podlegających prowizjom lub opłatom dokonywanych przez istniejących klientów Banku.

Przychody z tytułu prowizji z działalności kredytowej zwiększyły się o 64,1 mln zł w 2002 r. oraz o 94,9 mln zł w 2003 r., co stanowiło wzrost odpowiednio o 28,9% oraz 33,2%. Głównymi przyczynami wzrostu było zwiększenie się akcji kredytowej Banku zwłaszcza w zakresie finansowania nieruchomości (w latach 2002–2003 saldo tych kredytów zwiększyło się odpowiednio o 29,3% oraz o 35,8%) oraz podniesienie stawek prowizji i opłat od kredytów konsumpcyjnych, za udzielenie kredytu i odnowienie limitu kredytu odnawialnego.

Wzrost przychodów Banku z tytułu prowizji jest zgodny z ogólną tendencją sektora bankowego. Banki podwyższają stawki opłat oraz prowizji, chcąc zrekompensować w ten sposób malejące przychody odsetkowe, których zmniejszenie wiąże się ze spadkiem stóp procentowych.

Koszty prowizji zwiększyły się w 2002 r. o 19,9 mln zł (9,6%) z kwoty 207,8 mln zł w 2001 r. do kwoty 227,8 mln zł oraz w 2003 r. o 6,0 mln zł (2,6%) do kwoty 233,7 mln zł. Widoczny wzrostowy trend kosztów prowizji wynika głównie ze wzrostu prowizji zapłaconych agencjom PKO BP z tytułu usług pośrednictwa, ze względu na rozszerzenie zakresu współpracy o nowe produkty. Ponadto, do wzrostu przyczyniło się zwiększenie kwoty opłat z tytułu transakcji dokonywanych kartami bankowymi, spowodowane zwiększeniem liczby kart bankowych wyemitowanych przez Bank.

1.1.3 Pozostałe dochody z działalności bankowej

Na dochody z pozostałej działalności bankowej pozaodsetkowej składają się następujące składniki: przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o zmiennej kwocie dochodu, wynik operacji finansowych oraz wynik z pozycji wymiany.

Głównym źródłem przychodów Grupy PKO BP z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych jest działalność inwestycyjna Banku na rynku kapitałowym. Przychody te zmniejszyły się w 2002 r. o 43,3 mln zł (tj. o 93,4%), co wynikało z uzyskania w 2001 r. przychodów ze sprzedaży udziałów w jednostkach stowarzyszonych (w kwocie 36,0 mln zł) i miało charakter jednorazowy, oraz zmniejszenia o 12,1 mln kwoty uzyskanych dywidend. W 2003 r. przychody te uległy zwiększeniu o 1,3 mln zł (tj. o 44,4%), co wiązało się ze wzrostem kwoty otrzymanych dywidend.

Wynik Grupy PKO BP z operacji finansowych zwiększył się w 2002 r. o 388,5 mln zł (80,7%) z kwoty 481,4 mln zł w 2001 r. do kwoty 869,9 mln zł, natomiast w 2003 r. uległ zmniejszeniu o 492,0 mln zł (56,6%) do kwoty 377,9 mln zł. Na wynik operacji finansowych składał się wynik z wyceny papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych. Najważniejszym czynnikiem wpływającym na poziom wyniku operacji finansowych są zyski wynikające z różnic kursowych powstałych na wycenie posiadanych przez Bank instrumentów swapu walutowego oraz walutowych transakcji forward. Główną przyczyną wzrostu w 2002 r. wyniku Grupy Kapitałowej z operacji finansowych był z jednej strony wzrost dochodów z operacji finansowych wynikający z pozytywnej wyceny rynkowej transakcji FX swap, a z drugiej korekta odsetek w 2001 r. związana ze zmianami zasad rachunkowości polegająca na wyłączeniu z przychodów Banku odsetek od należności pod obserwacją, które zgodnie z obowiązującymi wcześniej przepisami zostały zaliczone do wyników finansowych Banku, z wyjątkiem 90% odsetek należnych z tytułu Kredytów Starego Portfela skapitalizowanych ustawowo, które zostały objęte poręczeniami Skarbu Państwa. Natomiast spadek wyniku Grupy PKO BP z operacji finansowych w 2003 r. był związany z zawężeniem spread'ów między polskimi i zagranicznymi stopami procentowymi oraz, w mniejszym stopniu, ze zmniejszeniem skali lokowania środków złotych Banku w transakcje FX swap.

Wynik Grupy PKO z pozycji wymiany zwiększył się w 2002 r. o 26,1 mln zł (14,8%) z kwoty 176,6 mln zł w 2001 r. do kwoty 202,7 mln zł oraz o 19,0 mln zł (9,4%) w 2003 r. do kwoty 221,8 mln zł. Na wynik z pozycji wymiany składały się zrealizowane zyski i straty z operacji walutowych oraz niezrealizowane zyski i straty z wyceny aktywów wyrażonych w walutach obcych (kredytów udzielonych klientom i lokat na rynku międzybankowym) oraz pasywów wyrażonych w walutach obcych (depozytów klientów).

1.1.4 Wynik z działalności bankowej

Łączny wynik Grupy PKO BP z działalności bankowej zwiększył się w 2002 r. o 215,6 mln zł (4,0%) z kwoty 5.386,2 mln zł w 2001 r. do kwoty 5.601,8 mln zł, natomiast w 2003 r. zmniejszył się o 168,2 mln zł (3,0%) do kwoty 5.433,6 mln zł. Wzrost wyniku z działalności bankowej w 2002 r. oraz spadek w 2003 r. był spowodowany zaistnieniem czynników opisanych powyżej.

1.1.5 Przychody ze sprzedaży produktów, usług i materiałów

Przychody netto Grupy PKO BP ze sprzedaży produktów, usług oraz materiałów zwiększyły się w 2002 r. o 26,5 mln zł (57,1%) z kwoty 46,4 mln zł w 2001 r. do kwoty 72,9 mln zł oraz w 2003 r. o 76,8 mln zł (105,3%) do kwoty 149,7 mln zł. Przychody ze sprzedaży są efektem działalności spółek zależnych prowadzących działalność o charakterze niebankowym, a ich wzrost jest w szczególności skutkiem poprawy sytuacji finansowej spółki CF Puławska, która zajmuje się wynajmem powierzchni biurowej.

1.1.6 Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne Grupy PKO BP zmniejszyły się w 2002 r. o 175,5 mln zł (59,8%) z kwoty 293,4 mln zł w 2001 r. do kwoty 118,0 mln zł, natomiast w 2003 r. zwiększyły się o 145,0 mln zł (122,9%) do kwoty 263,0 mln zł. Na pozostałe przychody operacyjne składają się głównie przychody z tytułu działalności ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych PKO BP, sprzedaży usług materialnych i niematerialnych, otrzymanych kar i grzywien, z tytułu rozwiązanych rezerw na przyszłe zobowiązania wobec pracowników oraz z tytułu zarządzania majątkiem osób trzecich przez BDM. Spadek wysokości pozostałych przychodów operacyjnych w 2002 r. wynikał przede wszystkim z uzyskania przez Bank w 2001 r. odszkodowania w łącznej kwocie 138,6 mln zł, z czego 105,3 mln zł od budżetu państwa za nieterminowe przekazanie środków z tytułu refundacji wypłaconych premii gwarancyjnych i z tytułu przejściowego wykupu odsetek. W 2002 roku kwota otrzymanych odszkodowań wyniosła jedynie 5,8 mln zł. Z kolei wzrost tych przychodów w 2003 r. był głównie związany ze sprzedażą użytkownika wieczystego nieruchomości gruntowej przy ul. Raclawickiej za kwotę 110,8 mln zł.

1.1.7 Pozostałe koszty działalności operacyjnej

Pozostałe koszty operacyjne Grupy PKO BP zwiększyły się w 2002 r. o 5,2 mln zł (8,3%) z kwoty 62,5 mln zł w 2001 r. do kwoty 67,7 mln zł, oraz w 2003 r. o 100,7 mln zł (148,8%) do kwoty 168,4 mln zł. Na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie koszty związane z działalnością agencji PKO BP, koszty spowodowane sprzedażą, likwidacją lub nieplanowanymi odpisami amortyzacyjnymi środków trwałych oraz z tytułu przekazania darowizn. Wzrost pozostałych kosztów operacyjnych w 2003 r. był głównie spowodowany wzrostem kosztów związanych ze sprzedażą lub likwidacją rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych lub prawnych, oraz aktywów na sprzedaż z 12,3 mln zł w 2002 r. do 88,6 mln zł w 2003 r.

1.1.8 Koszty działania i koszty ogólnego zarządu

Koszty działania Grupy PKO BP i koszty ogólnego zarządu zwiększyły się w 2002 r. o 276,5 mln zł (9,7%) z kwoty 2.846,6 mln zł w 2001 r. do kwoty 3.123,1 mln zł, oraz w 2003 r. o 65,6 mln zł (2,1%) do kwoty 3.188,7 mln zł. Wzrost kosztów był spowodowany wystąpieniem czynników przedstawionych poniżej.

	Za rok kończący się 31 grudnia			Zmiana	
	2003 r.	2002 r.	2001 r.	2003/2002	2002/2001
	Kwota (w tys. zł)			Procent	
Wynagrodzenia	(1.565.846)	(1.455.320)	(1.332.811)	7,6%	9,2%
Ubezpieczenia i inne świadczenia	(312.451)	(325.974)	(275.497)	-4,1%	18,3%
Koszty rzeczowe	(711.798)	(787.325)	(733.317)	-9,6%	7,4%
Podatki i opłaty	(54.859)	(55.789)	(48.837)	-1,7%	14,2%
Składka i wpłaty na BFG	(14.575)	(10.358)	(18.304)	40,7%	-43,4%
Pozostałe koszty	(529.127)	(488.327)	(437.784)	8,4%	11,5%
Koszty działania Banku i koszty ogólnego zarządu	(3.188.656)	(3.123.093)	(2.846.550)	2,1%	9,7%

Źródło: Sprawozdanie finansowe Grupy PKO BP

Koszty wynagrodzeń w Grupie PKO BP zwiększyły się w 2002 r. o 122,5 mln zł (9,2%) z kwoty 1.332,8 mln zł w 2001 r. do kwoty 1.455,3 mln zł oraz w 2003 r. o 110,5 mln zł (7,6%) do kwoty 1.565,8 mln zł. Wzrost ten wynikał przede wszystkim ze zmiany poziomu wynagrodzeń w Banku. Stan zatrudnienia w Banku na 31 grudnia 2002 r. wyniósł 37.667 etatów i zmniejszył się w stosunku do 31 grudnia 2001 r. (38.341 etatów) o 674 etaty. Stan zatrudnienia w Banku na 31 grudnia 2003 r. wyniósł 36.547 etatów i zmniejszył się w stosunku do 31 grudnia 2002 r. o 1.120 etatów. Jednocześnie średnie wynagrodzenie ogółem w 2002 r. wzrosło w stosunku do 2001 r. o 7,7%, a średnie wynagrodzenie ogółem w 2003 r. wzrosło w stosunku do 2002 r. o 8,4%. Wzrost średniego wynagrodzenia w Banku był efektem realizowanej strategii, zakładającej stopniowe dostosowanie wysokości wynagrodzeń pracowników Banku do średniego wynagrodzenia w sektorze bankowym w Polsce. Wyższy wzrost kosztów wynagrodzeń w 2002 r. w stosunku do wzrostu kwoty średniego wynagrodzenia w tym okresie był efektem zwiększenia rezerw na nagrody jubileuszowe i odprawy.

Koszty ponoszone przez Grupę PKO BP na ubezpieczenia i inne świadczenia zwiększyły się w 2002 r. o 50,5 mln zł (18,3%) z kwoty 275,5 mln zł w 2001 r. do kwoty 326,0 mln zł, natomiast w 2003 r. zmniejszyły się o 13,5 mln zł (4,1%) do kwoty 312,5 mln zł. Główną część kosztów związanych z ubezpieczeniami i innymi świadczeniami stanowią narzuty na wynagrodzenia liczone jako określony procent wynagrodzenia pracownika. Ponadto w tej pozycji ujęte są świadczenia na rzecz pracowników (odpisy na ZFSS, koszty szkoleń świadczonych przez obce jednostki, w tym dopłaty do studiów, dopłaty do kosztów żywienia). Wzrost w 2002 r. kosztów związanych z ubezpieczeniami i innymi świadczeniami o 9,0 p.p. wyższy niż odpowiedni wzrost kosztów wynagrodzeń wynikał ze zmian pozycji koszty szkoleń. Od końca 2001 r. i w całym 2002 r. realizowany był szeroko zakrojony program rozwoju aktywizacji sprzedaży, co zwiększyło koszty szkoleń w tym okresie.

Koszty rzeczowe Grupy PKO BP zwiększyły się w 2002 r. o 54 mln zł (7,4%) z kwoty 733,3 mln zł w 2001 r. do kwoty 787,3 mln zł, natomiast w 2003 r. zmniejszyły się o 75,5 mln zł (9,6%) do kwoty 711,8 mln zł. Głównymi składnikami kosztów rzeczowych były: zużycie materiałów i energii, koszty usług materialnych, w tym przede wszystkim telekomunikacyjnych, pocztowych, transportowych, a także koszty remontów i konserwacji oraz serwisowe. Spadek kosztów w 2003 roku był efektem intensyfikacji działań w zakresie racjonalizacji kosztów, w szczególności w zakresie usług telekomunikacyjnych, ochrony fizycznej obiektów, remontów, napraw i konserwacji.

Koszt podatków i opłat (w tym podatku od nieruchomości oraz podatku od czynności cywilnoprawnych) zwiększył się w 2002 r. o 7,0 mln zł (14,3%) z kwoty 48,8 mln zł w 2001 r. do kwoty 55,8 mln zł, natomiast w 2003 r. zmniejszył się o 0,9 mln zł (1,7%) do kwoty 54,9 mln zł.

Składka Banku i wpłaty na rzecz BFG zmniejszyły się w 2002 r. o 7,9 mln zł (43,4%) z kwoty 18,3 mln zł w 2001 r. do kwoty 10,4 mln zł, natomiast w 2003 r. zwiększyły się o 4,2 mln zł (40,7%) do kwoty 14,6 mln zł. Kwota składki i wpłaty na rzecz BFG obliczana jest jako określony (ustalany odrębnie na każdy rok) procent aktywów ważonych ryzykiem. Aktywa ważne ryzykiem oraz zobowiązania pozabilansowe Banku wzrosły w niewielkim stopniu z kwoty 26,4 mld zł na koniec 2001 roku do 29,9 mld zł w 2002 r. oraz do 32,4 mld zł w 2003 r., tj. o 8,4%. Spadek składki w 2002 roku był więc spowodowany przede wszystkim obniżeniem wysokości stawek opłaty rocznej ustalanych przez Radę BFG. Natomiast w 2003 r. nastąpił wzrost opłaty obowiązkowej ustalonej przez Radę BFG.

Pozostałe koszty działania Grupy PKO BP, obejmujące koszty usług niematerialnych, w tym m.in: usługi lokalowe, opłaty licencyjne, usługi konsultacyjno-doradcze, zwiększyły się w 2002 r. o 50,5 mln zł oraz w 2003 r. o 40,8 mln zł, co stanowiło wzrost odpowiednio o 11,5% oraz 8,4%. Powyższy wzrost pozostałych kosztów Banku był głównie wynikiem zwiększenia kosztów związanych z użytkowaniem oprogramowania informatycznego oraz usług z tym związanych.

1.1.9 Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych

Koszty amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych zwiększyły się o 37,1 mln zł w 2002 r. oraz o 70,1 mln zł w 2003 r., co stanowiło wzrost odpowiednio o 9,0% oraz 15,7%. Powyższy wzrost kosztów amortyzacyjnych Grupy PKO BP był głównie wynikiem wzrostu kosztów amortyzacji maszyn i urządzeń o 23,7 mln zł z kwoty 244,2 mln zł w 2001 r. do kwoty 267,9 mln zł w 2002 r. W 2003 r. koszty amortyzacji maszyn i urządzeń zwiększyły się o dalsze 42,9 mln zł do kwoty 310,8 mln zł. Amortyzacja maszyn i urządzeń dotyczy przede wszystkim amortyzacji sprzętu teleinformatycznego używanego w Banku.

1.1.10 Różnica wartości rezerw i aktualizacji

W 2001 r. różnica wartości rezerw (utworzonych i rozwiązanych) Grupy PKO BP równa była kwocie (970,0) mln zł, co stanowiło 18,0% wyniku działalności bankowej. Z kolei, w 2002 r. różnica wartości rezerw równa była kwocie (703,7) mln zł, co stanowiło 12,6% wyniku działalności bankowej, a w 2003 r. kwota ta była równa (297,1) mln zł, co stanowiło 5,5% wyniku działalności bankowej.

Obciążenie wyniku finansowego Banku z tytułu różnicy wartości rezerw i aktualizacji wartości Grupy PKO BP zmniejszyło się o 266,4 mln zł w 2002 r. oraz o 406,6 mln zł w 2003 r., co stanowiło spadek odpowiednio o 27,5% oraz 57,8%. Powyższy spadek odzwierciedla coraz lepsze pokrycie zagrożonych należności w księgach rachunkowych Banku, poprzez utworzone rezerwy oraz ustanowione zabezpieczenia. Stopień pokrycia należności zagrożonych od klientów innych niż klienci sektora finansowego (liczony jako stosunek rezerw bilansowych powiększonych o wartość zabezpieczeń do wartości należności zagrożonych ogółem) zwiększył się z 71,2% w 2001 r. do 79,0% w 2002 oraz do 85,4% w 2003. Szczegółowe omówienie jakości aktywów Banku zostało przedstawione w pkt 1.2.4 niniejszego Rozdziału.

1.1.11 Amortyzacja wartości firmy (netto)

Amortyzacja wartości firmy (netto) w 2002 r. zmniejszyła się o 11,5 mln zł, natomiast w 2003 r. zwiększyła się o 2,5 mln zł, co stanowiło odpowiednio spadek o 62,0% oraz wzrost o 35,8%. Zmniejszenie amortyzacji wartości firmy w 2002 r. było spowodowane przede wszystkim rozliczeniem ujemnej wartości firmy IFS. Z kolei w 2003 r. przyczyną zwiększenia amortyzacji wartości firmy było nabycie 50% akcji PTE Bankowy.

1.1.12 Podatek dochodowy

Łączne obciążenie wyniku finansowego brutto Grupy PKO BP z tytułu podatku dochodowego zmniejszyło się w 2002 r. w stosunku do roku 2001 o 89,9 mln zł, natomiast w 2003 r. w stosunku do 2002 r. obciążenie zwiększyło się o 29,7 mln zł, co stanowiło odpowiednio spadek o 18,6% oraz wzrost o 7,6%. Zmniejszenie obciążenia wyniku finansowego Banku z tytułu podatku dochodowego w 2002 r. spowodowane było głównie zwiększeniem wartości odroczonego podatku dochodowego o kwotę 97,0 mln zł w stosunku do stanu na koniec 2001 roku. Natomiast przyczyną wzrostu w 2003 r. obciążeń z tytułu bieżącego podatku dochodowego w stosunku do roku 2002 był wzrost podstawy opodatkowania o 385,7 mln zł, co zostało częściowo zrównoważone przez zwiększenie kwoty podatku dochodowego odroczonego o 56,6 mln zł, jak również obniżenie stawki podatku dochodowego od osób prawnych z 28% do 27%.

Ze względu na fakt, że na podstawę opodatkowania mają wpływ odsetki faktycznie otrzymane oraz odsetki faktycznie wypłacone, Bank wykazuje w swoim bilansie odsetki od należności i zobowiązań jako aktywa i pasywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Wartość pasywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego (rezerwa) jest większa od wartości aktywów z tego tytułu, co wynika przede wszystkim z faktu posiadania przez Bank w swoim portfelu Kredytów Starego Portfela oraz obligacji restrukturyzacyjnych Skarbu Państwa. Odsetki z tytułu obu tych grup aktywów, z uwagi na fakt, iż są odsetkami naliczonymi oraz skapitalizowanymi, a jeszcze nie otrzymanymi, zwiększają stan rezerwy na podatek dochodowy odroczonego (pasywa). Według stanu na 31 grudnia 2003 r. odsetki skapitalizowane od obligacji restrukturyzacyjnych wynosiły 729,3 mln zł, natomiast od Kredytów Starego Portfela 2.054,3 mln zł. Znaczący spadek stawki podatku dochodowego od osób prawnych z poziomu 27% w 2003 r. do poziomu 19% w 2004 r. spowodował w 2003 r. zmniejszenie stanu aktywów oraz rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego a tym samym uznanie wyniku finansowego Banku za 2003 rok kwotą 149,1 mln zł.

1.1.13 Udział w zyskach netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności oraz zyski (straty) mniejszości

Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności oraz zyski i straty mniejszości poprawiły się ze straty na poziomie 48,2 mln zł w 2001 r. do zysku w wysokości 0,2 mln zł w 2002 r. i straty 0,3 mln zł w 2003 r. Proporcja udziału innych jednostek, w których Bank posiada mniejszościowy udział w ogólnej kwocie udziału w zyskach netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności oraz strat mniejszości jest nieistotna. Stabilizacja poziomu tej pozycji była spowodowana faktem, iż poniesiona w 2001 r. strata, która wiązała się z pokryciem przez PTE SA niedoboru w Bankowym OFE z tytułu nieosiągnięcia minimalnej stopy zwrotu obliczonej przez KNUiFE jako średnia ważona stopa zwrotu wszystkich OFE działających na rynku, miała charakter wydarzenia jednorazowego.

1.1.14 Zysk netto

Skonsolidowany zysk netto Grupy PKO BP zwiększył się w 2002 r. o 164,3 mln zł (18,5%) z kwoty 886,8 mln zł w 2001 r. do kwoty 1.051,1 mln zł oraz w 2003 r. o 177,1 mln zł (16,8%) do kwoty 1.228,2 mln zł. Powyższy wzrost zysku netto był przede wszystkim spowodowany łącznym zaistnieniem czynników przedstawionych powyżej. Wpływ na wyniki finansowe Banku miało zmniejszenie obciążenia Banku różnicami wartości rezerw i aktualizacji tworzonymi na należności (kredyty) zagrożone.

1.2 Analiza bilansu

1.2.1 Aktywa

Poniższa tabela przedstawia główne kategorie aktywów Grupy PKO BP na dzień 31.12.2001 r., 31.12.2002 r., 31.12.2003 r.

	Stan na			Zmiana	
	31.12.2003 r.	31.12.2002 r.	31.12.2001 r.	2003/2002	2002/2001
	Kwota (w tys. zł)			Procent	
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	3.807.529	4.752.413	8.769.110	-19,9%	-45,8%
Należności od sektora finansowego	8.259.572	11.341.678	10.069.331	-27,2%	12,6%
Należności od sektora niefinansowego	31.151.081	27.675.799	26.265.346	12,6%	5,4%
Należności od sektora budżetowego	7.243.182	5.269.309	4.381.969	37,5%	20,2%
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	283.713	547.244	-	-48,2%	-
Dłużne papiery wartościowe	29.524.320	28.040.184	25.671.336	5,3%	9,2%
Rzeczowe aktywa trwałe	2.453.321	2.672.052	2.366.418	-8,2%	12,9%
Pozostałe aktywa	1.792.463	1.941.467	1.806.082	-7,7%	7,5%
AKTYWA RAZEM	84.515.181	82.240.146	79.329.592	2,8%	3,7%

Źródło: Sprawozdania finansowe Grupy PKO BP

Wartość środków w kasie i operacji z Bankiem Centralnym uległa zmniejszeniu w 2002 r. o kwotę 4.016,7 mln zł (45,8%) z kwoty 8.769,1 mln zł w 2001 r. do kwoty 4.752,4 mln zł, a w 2003 r. o kwotę 944,9 mln zł (19,9%) do kwoty 3.807,5 mln zł. Główną przyczyną powyższego spadku było rozwiązanie z dniem 4 stycznia 2002 r. obowiązkowego depozytu w wysokości 4 mld zł utrzymywanego przez Bank w NBP w ramach realizacji zobowiązań wynikających z Programu Naprawczego (kwota ta obejmowała zwolnienie z obowiązku utrzymywania rezerwy obowiązkowej w wysokości 800 mln zł oraz odkupienie przez NBP obligacji w kwocie 3.200 mln zł wyemitowanych w związku z obniżeniem stopy rezerwy obowiązkowej). W 2003 r. spadek pozycji środki w kasie oraz operacje z Bankiem Centralnym był spowodowany zmniejszeniem stanu środków na rachunku bieżącym w NBP w związku z redukcją stopy rezerwy obowiązkowej z 4,5% do 3,5% wprowadzonej z końcem października 2003 r.

Kwota należności od sektora finansowego wzrosła w 2002 r. o 1.272,3 mln zł (12,6%) z 10.069,3 mln zł w 2001 r. do 11.341,7 mln zł, a w 2003 r. spadła o 3.082,1 mln zł (27,2%) do kwoty 8.259,6 mln zł. Bank wykorzystuje należności od sektora finansowego w celu zarządzania płynnością finansową.

Kwota należności od sektora niefinansowego wzrosła w 2002 r. o 1.410,5 mln zł (5,4%) z 26.265,3 mln zł w 2001 r. do 27.675,8 mln zł, natomiast w 2003 r. o 3.475,3 mln zł (12,6%) do kwoty 31.151,1 mln zł. Przyczyną powyższego wzrostu był przede wszystkim znaczący wzrost portfela kredytowego Banku w zakresie Kredytów Nowego Portfela w ujęciu netto o 1.664,6 mln zł w 2002 r. oraz o 2.631,6 mln zł w 2003 r.

Kwota należności od sektora budżetowego wzrosła w 2002 r. o 887,3 mln zł (20,2%) z 4.382,0 mln zł w 2001 r. do 5.269,3 mln zł, natomiast w 2003 r. o 1.973,9 mln zł (37,5%) do kwoty 7.243,2 mln zł. Powyższy wzrost był głównie spowodowany zwiększoną akcją kredytową Banku na rzecz jednostek

samorządu terytorialnego oraz instytucji rządowych, zgodnie z realizowaną strategią zakładającą zwiększenie zaangażowania kredytowego w sektorze publicznym.

Kwota należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu wzrosła z pozycji zerowej w 2001 r. do 547,2 mln zł w 2002 r., natomiast w 2003 r. zmniejszyła się o 263,5 mln zł (48,2%) do kwoty 283,7 mln zł. Należności z tego tytułu powstają na skutek operacji związanych z transakcją kupna papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu oraz należności z tytułu odsetek od tych operacji. Papiery wartościowe z przyrzeczeniem odkupu stanowią lokatę środków u sprzedawcy w przypadku kupna przez Bank papierów wartościowych. Zmiany stanu należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych wynikają z bieżącej działalności handlowej Banku, a ich poziom wynika z otwartych pozycji na ostatni dzień roku sprawozdawczego.

Poziom dłużnych papierów wartościowych posiadanych przez Grupę PKO BP zwiększył się w 2002 r. o 2.368,8 mln zł (9,2%) z 25.671,3 mln zł w 2001 r. do 28.040,2 mln zł, a w 2003 r. o 1.484,1 mln zł (5,3%) do kwoty 29.524,3 mln zł. Wzrost w 2002 r. był głównie skutkiem odkupienia przez Bank od NBP obligacji po wygaśnięciu lokaty terminowej założonej w NBP w związku z realizacją Programu Naprawczego. W 2003 r. wzrost portfela był efektem większej nadwyżki zobowiązań nad należnościami. Bank wykorzystuje dłużne papiery wartościowe w celu zarządzania płynnością finansową.

Poziom rzeczowych aktywów trwałych posiadanych przez Grupę PKO BP zwiększył się w 2002 r. o kwotę 305,6 mln zł (12,9%) z 2.366,4 mln zł w 2001 r. do 2.672,1 mln zł, natomiast w 2003 r. zmniejszył się o 218,7 mln zł (8,2%) do kwoty 2.453,3 mln zł. Wzrost w 2002 r. był głównie spowodowany modernizacją placówek Banku. W 2003 r. był głównie wynikiem sprzedaży prawa wieczystego użytkowania gruntu umiejscowionego w Warszawie, przy ul. Raclawickiej do spółki pośrednio zależnej.

Poziom pozostałych aktywów posiadanych przez Grupę PKO BP zwiększył się w 2002 r. o 135,4 mln zł (7,5%) z 1.806,1 mln zł w 2001 r. do 1.941,5 mln zł, natomiast w 2003 r. zmniejszył się o 149,0 mln zł (7,7%) do kwoty 1.792,5 mln zł. Na pozostałe aktywa składają się: należności od jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności, wartości niematerialne i prawne, rozliczenia międzyokresowe, akcje lub udziały w jednostkach zależnych, współzależnych, stowarzyszonych, akcje lub udziały w innych jednostkach, pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe oraz inne aktywa. Wzrost w 2002 r. był spowodowany głównie wzrostem pozycji pozostałych papierów wartościowych i innych aktywów finansowych o kwotę 206,2 mln zł. Z kolei przyczyną spadku w 2003 r. było przede wszystkim zmniejszenie się pozycji pozostałych papierów wartościowych i innych aktywów finansowych o 416,8 mln zł przy jednoczesnym wzroście wartości udziałów lub akcji w innych jednostkach o 100,0 mln zł.

1.2.2 Aktywa razem

Wartość aktywów razem posiadanych przez Grupę PKO BP zwiększyła się w 2002 r. o 2.910,6 mln zł (3,7%) z kwoty 79.329,6 mln zł w 2001 r. do kwoty 82.240,1 mln zł w 2002 r. oraz w 2003 r. o 2.275 mln zł (2,8%) do kwoty 84.515,2 mln zł. Główną przyczyną powyższego wzrostu było łączne wystąpienie wszystkich czynników opisanych powyżej.

1.2.3 Pasywa

Poniższa tabela przedstawia strukturę pasywów Grupy PKO BP na dzień 31.12.2001 r., 31.12.2002 r., 31.12.2003 r.

Pasywa	Stan na 31 grudnia			Zmiana	
	2003 r.	2002 r.	2001 r.	2003/2002	2002/2001
	Kwota (w tys. zł)			Procent	
Zobowiązania wobec sektora finansowego	1.202.120	1.633.446	2.351.747	-26,4%	-30,5%
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	68.321.670	67.899.727	67.500.747	0,6%	0,6%
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	3.178.790	2.201.641	1.339.739	44,4%	64,3%
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	3.037.591	2.549.250	1.969.286	19,2%	29,5%
Rezerwy	1.299.067	1.446.119	1.245.609	-10,2%	16,1%
Pozostałe pasywa	1.083.258	1.029.544	963.070	5,2%	6,9%
Kapitały własne ¹	6.392.685	5.480.419	3.959.394	16,6%	38,4%
Pasywa razem	84.515.181	82.240.146	79.329.592	2,8%	3,7%

Źródło: Sprawozdania finansowe Grupy PKO BP

¹W tym zysk netto roku obrotowego.

Zobowiązania Grupy PKO BP wobec sektora finansowego zmniejszyły się w 2002 r. o 718,3 mln zł (30,5%) z 2.351,7 mln zł w 2001 r. do kwoty 1.633,4 mln zł w 2002 r. oraz w 2003 r. o 431,3 mln zł (26,4%) do kwoty 1.202,1 mln zł. Bank wykorzystuje zobowiązania wobec sektora finansowego w celu zarządzania płynnością. Bezpośrednią przyczyną spadku poziomu zobowiązań wobec sektora finansowego w 2003 r. była spłata pozostałej kwoty pożyczki w wysokości 450 mln zł udzielonej przez BFG Bankowi w ramach Programu Naprawczego.

Zobowiązania Grupy PKO BP wobec sektora niefinansowego zwiększyły się w 2002 r. o 399,0 mln zł (0,6%) z kwoty 67.500,7 mln zł w 2001 r. do kwoty 67.899,7 mln zł w 2002 r. oraz w 2003 r. o 421,9 mln zł (0,6%) do kwoty 68.321,7 mln zł. Powyższy wzrost był efektem zwiększenia się depozytów Klientów Obszaru Finansowania Nieruchomości o kwotę 734,9 mln zł w 2002 r. oraz o 1.731,7 mln zł w 2003 r. Również zwiększeniu uległy depozyty podmiotów gospodarczych o 947,0 mln zł w 2002 r. oraz o 605,3 mln zł w 2003 r. Jednocześnie w latach 2002 oraz 2003 nastąpiło zmniejszenie depozytów Klientów Bankowości Detalicznej w kwocie odpowiednio 780,7 mln zł oraz 1.692,9 mln zł. Było to rezultatem procesu dywersyfikacji portfeli oszczędnościowych Klientów Bankowości Detalicznej na rzecz innych form oszczędzania, głównie funduszy inwestycyjnych, który to proces został zapoczątkowany objęciem depozytów bankowych podatkiem od zysków kapitałowych.

Zobowiązania Banku wobec sektora budżetowego zwiększyły się w 2002 r. o 861,9 mln zł (64,3%) z kwoty 1.339,7 mln zł w 2001 r. do kwoty 2.201,6 mln zł w 2002 r. oraz w 2003 r. o 977,1 mln zł (44,4%) do kwoty 3.178,8 mln zł. Powyższy wzrost był głównie skutkiem intensyfikowania współpracy z instytucjami rządowymi.

Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone zwiększyły się w 2002 r. o 580,0 mln zł (29,5%) z kwoty 1.969,3 mln zł w 2001 r. do kwoty 2.549,3 mln zł w 2002 r. oraz w 2003 r. o 488,3 mln zł (19,2%). Powyższy wzrost wynikał przede wszystkim z posiadania przez Bank Kredytów Starego Portfela z zakumulowanymi odsetkami. Na koniec 2003 r. skapitalizowane (niezapłacone) odsetki od tych aktywów równe były kwocie 2.783,6 mln zł.

Poziom rezerw zwiększył się w 2002 r. o 200,5 mln zł (16,1%) z 1.245,6 mln zł w 2001 r. do 1.446,1 mln zł w 2002 r. oraz zmniejszył się w 2003 r. o 147,0 mln zł (10,2%) do kwoty 1.299,1 mln zł. W 2002 r. wzrost poziomu rezerw był głównie wynikiem zwiększenia kwoty rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego o 73,7 mln zł oraz zwiększenia kwoty innych rezerw o 126,8 mln zł. Z kolei, w 2003 r. pozostałe rezerwy uległy zwiększeniu o 125,3 mln zł, podczas gdy rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego uległy zmniejszeniu o 272,3 mln zł.

Pozostałe pasywa Grupy PKO BP zwiększyły się w 2002 r. o 66,5 mln zł (6,9%) z 963,1 mln zł w 2001 r. do 1.029,5 mln zł oraz w 2003 r. o 53,7 mln zł (5,2%) do kwoty 1.083,3 mln zł. Pozostałe pasywa obejmują zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych, inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych, fundusze specjalne i zobowiązania wobec jednostek podporządkowanych nieobjętych konsolidacją oraz kapitały mniejszości.

Kapitały własne Grupy PKO BP zwiększyły się w 2002 r. o 1.521,0 mln zł (38,4%) z 3.959,4 mln zł w 2001 r. do kwoty 5.480,4 mln zł w 2002 r. oraz w 2003 r. o 912,3 mln zł (16,6%) do kwoty 6.392,7 mln zł. Powyższy wzrost był głównie wynikiem przeznaczenia zysku Banku z lat ubiegłych w kwocie 886,8 mln zł w 2001 r., 1.051,1 mln zł w 2002 r. oraz 1.228,2 mln zł w 2003 r. na powiększenie kapitałów własnych. Jednocześnie w 2002 r. o 383,7 mln zł zwiększył się kapitał z aktualizacji wyceny, co wynikało ze zmiany stosowanych zasad rachunkowości oraz wzrostu wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży. W 2003 r. kapitał z aktualizacji wyceny obniżył się o 318,4 mln zł, co było głównie wynikiem aktualizacji wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Łączna wartość pasywów Grupy PKO BP zwiększyła się w 2002 r. o 2.910,6 mln zł (3,7%) z 79.329,6 mln zł w 2001 r. do 82.240,1 mln zł w 2002 r. oraz w 2003 r. o 2.275,0 mln zł (2,8%) do kwoty 84.515,2 mln zł. Wzrost był skutkiem zaistnienia czynników przedstawionych powyżej.

1.2.4 Analiza jakości portfela kredytowego

Poniższa tabela przedstawia, iż pokrycie należności zagrożonych od klientów innych niż klienci sektora finansowego poprzez rezerwy oraz ustanowione zabezpieczenia uległo zwiększeniu z 71,2% w 2001 r. do 79,0% w 2002 r. oraz do 85,4% w 2003 r. Stosunek należności zagrożonych do należności brutto od klientów innych niż klienci sektora finansowego zwiększył się z 12,8% w 2001 r. do 14,4% w 2002 r. oraz obniżył się do 12,5% w 2003 r. Powyższy spadek odzwierciedla poprawę warunków makroekonomicznych w Polsce w 2003 r.

	(w tys. zł)		
	31.12.2003	31.12.2002	31.12.2001
Należności brutto od klientów:	49.403.235	46.891.581	42.850.006
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	41.071.077	35.472.644	32.704.990
- sektora niefinansowego	33.819.144	30.196.062	28.316.439
- sektora budżetowego	7.251.933	5.276.582	4.388.551
- sektora finansowego	8.332.158	11.418.937	10.145.016
Należności zagrożone od klientów:	4.910.903	4.902.986	4.103.908
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	4.812.606	4.781.196	3.964.134
- sektora niefinansowego	4.782.971	4.770.021	3.955.223
- sektora budżetowego	29.635	11.175	8.911
- sektora finansowego	98.297	121.790	139.774
Rezerwy na należności zagrożone od klientów:	2.604.772	2.531.795	2.060.226
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	2.533.386	2.454.536	1.984.541
- sektora niefinansowego	2.524.635	2.447.263	1.977.959
- sektora budżetowego	8.751	7.273	6.582
- sektora finansowego	71.386	77.259	75.685

Wartość zabezpieczeń należności zagrożonych od klientów:	1.599.826	1.361.680	888.933
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	1.577.486	1.324.574	837.529
- sektora niefinansowego	1.560.740	1.322.245	835.919
- sektora budżetowego	16.746	2.329	1.610
- sektora finansowego	22.340	37.106	51.404
WSKAŹNIKI:			
Stopień pokrycia należności zagrożonych od klientów: (Rezerwy + Zabezpieczenia / Należności zagrożone):	85,6%	79,4%	71,9%
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	85,4%	79,0%	71,2%
- sektora niefinansowego	85,4%	79,0%	71,1%
- sektora budżetowego	86,0%	85,9%	91,9%
- sektora finansowego	95,3%	93,9%	90,9%
Należności zagrożone w stosunku do należności brutto od klientów (bez odsetek zapadłych i niezapadłych):	10,5%	11,0%	10,0%
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	12,5%	14,4%	12,8%
- sektora niefinansowego	15,3%	17,0%	14,9%
- sektora budżetowego	0,4%	0,2%	0,2%
- sektora finansowego	1,2%	1,1%	1,4%

Źródło: Sprawozdania finansowe Grupy PKO BP, wskaźniki w oparciu o sprawozdania finansowe Grupy PKO BP

1.2.5 Adekwatność kapitałowa

Poniższa tabela przedstawia stan funduszy własnych Grupy PKO BP na dzień 31.12.2001 r., 31.12.2002 r., 31.12.2003 r. oraz inne informacje dotyczące adekwatności kapitałowej.

	(w tys. zł)		
	Stan na 31 grudnia		
	2003 r.	2002 r.	2001 r.
Aktywa wazone ryzykiem	31.547.823 ¹	28.803.268 ¹	25.751.759
Kwota wymogu kapitałowego, w tym:	2.635.408	2.431.813	b.d. ²
a) ryzyko kredytowe aktywów	2.442.646	2.240.870	b.d. ²
b) ryzyko kredytowe zobowiązań pozabilansowych	53.839	71.127	b.d. ²
c) ryzyko rynkowe	138.923	119.816	b.d. ²
Fundusze własne netto, w tym:	4.921.601	3.936.177	2.757.859
- kapitał zakładowy	1.000.000	1.000.000	1.000.000
- kapitał zapasowy	1.783.827	806.579	340.247
- kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny środków	151.465	153.920	155.355
- pozostałe kapitały rezerwowe	2.160.000	1.947.000	1.573.034
- akcje i udziały w podmiotach finansowych	-29.254	-38.518	-30.930
- wartości niematerialne i prawne	-85.025	-53.541	-8.847
- wynik z lat ubiegłych	-	136.701	-271.000
- emisja własnych papierów wartościowych	-	-	b.d. ²
- brakująca kwota wymaganych rezerw celowych	-	-	-
- kapitały mniejszości	503	558	b.d. ²
- wartość firmy jednostek podporządkowanych	-59.915	-20.434	b.d. ²
- ujemna wartość firmy jednostek podporządko-	-	3.912	b.d. ²
- negatywne różnice z konsolidacji	-	-	b.d. ²
- dodatnie różnice z konsolidacji	-	-	b.d. ²
Współczynnik wypłacalności ³	14,94	12,95	10,43

Źródło: Sprawozdania finansowe Grupy PKO BP

¹ Bez ryzyka rynkowego

² Dane niedostępne

³ Współczynnik wypłacalności na dzień 31.12.2001 r. został wyliczony na podstawie przepisów obowiązujących na dzień 31.12.2001 r.

1.3 Działalność Grupy Kapitałowej w podziale na segmenty działalności gospodarczej

Poniższa tabela przedstawia wynik z działalności bankowej Grupy PKO BP w roku 2003 w podziale na segmenty działalności gospodarczej. Dane w tabeli pochodzą z systemu informacji zarządczej Banku i nie podlegały przeglądowi przez biegłego rewidenta.

W prezentowanym w tabeli wyniku z działalności bankowej ujęto: zarządczy wynik z odsetek, zarządczy wynik z pozycji wymiany (w przypadku skonsolidowanych spółek – bilansowy) oraz wyniki bilansowe: z prowizji, z przychodów z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych, z operacji finansowych, z pozostałej działalności operacyjnej i ubocznej.

	(w tys. zł)					
	Segment korporacyjny	Segment detaliczny	Segment działalności skarbu	Segment mieszkaniowy	Pozostałe segmenty ¹	Razem Grupa Kapitałowa
Wynik zarządczy z odsetek łącznie z bilansowym wynikiem z prowizji i opłat	788.047	2.894.602	423.196	652.314	43.445	4.801.604
Przychody z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych	-	-	-	-	15.233	15.233
Wynik z pozycji wymiany	-	-	166.902	-	3.309	170.211
Wynik z operacji finansowych (łącznie z pozostałymi przychodami i kosztami operacyjnymi)	8.809	11.218	522.408	-16.782	-79.084	446.569
Wynik z działalności bankowej²	796.856	2.905.820	1.112.506	635.532	-17.097	5.433.617

Źródło: Dane własne Banku

¹ Pozostałe segmenty obejmują: segment inwestycyjny, segment usług leasingowych, segment funduszu emerytalnego i inne.

² Wynik zarządczy z odsetek dla obszarów działalności gospodarczej segmentów stanowi sumę wyników zarządczych z odsetek dla poszczególnych grup usług w danym obszarze działalności i jest wyliczany w sposób następujący: (a) dla depozytów jako różnica między wyceną średnich stanów depozytów cenami transferowymi a kosztami odsetkowymi, (b) dla kredytów jako różnica między przychodami odsetkowymi a wyceną średnich stanów kredytów cenami transferowymi.

W 2003 r. najbardziej dochodowy był segment detaliczny oraz segment działalności skarbu.

Poniższa tabela przedstawia aktywa i pasywa Grupy PKO BP w podziale na poszczególne segmenty działalności gospodarczej na koniec 2003 r.

	(w tys. zł)					
	Segment korporacyjny	Segment detaliczny	Segment działalności skarbu	Segment mieszkaniowy	Pozostałe segmenty ¹	Razem Grupa Kapitałowa
Aktywa segmentu	14.797.942	6.973.587	36.064.165	14.402.443	1.441.679	73.679.816
Investycje segmentu w jednostkach podporządkowanych wycen. met. praw własności	-	-	-	-	72.489	72.489
Aktywa segmentu ogółem	14.797.942	6.973.587	36.064.165	14.402.443	1.514.168	73.752.305
Pozostałe aktywa (nieprzypisane)	-	-	-	-	-	10.762.876
Aktywa ogółem	-	-	-	-	-	84.515.181

Pasywa segmentu	9.133.981	56.088.887	981.373	6.321.001	804.918	73.330.160
Wynik zarządczy segmentu	-48.631	666.569	1.077.237	156.215	-37.105	1.814.285
Pasywa segmentu ogółem	9.085.350	56.755.456	2.058.610	6.477.216	767.813	75.144.445
Pozostałe pasywa (nieprzypisane)	-	-	-	-	-	9.370.736
Pasywa ogółem	-	-	-	-	-	84.515.181
Nakłady inwestycyjne (koszty nabycia nakładów)	-	-	-	-	-	347.065
Amortyzacja	-	-	-	-	-	517.361

Źródło: Dane własne Banku

¹ Pozostałe segmenty obejmują: segment inwestycyjny, segment usług leasingowych, segment funduszu emerytalnego oraz inne segmenty.

W pasywach Grupy PKO BP największy udział ma segment detaliczny z 67,2% łącznej kwoty pasywów Grupy PKO BP na koniec 2003 r. Na koniec 2003 r. 42,7% aktywów Grupy PKO BP zarządzanych było przez segment działalności skarbu, a segmenty: korporacyjny, mieszkaniowy i detaliczny, zarządzały odpowiednio 17,5%, 17,0% i 8,3% aktywów Grupy PKO BP.

2 CZYNNIKI I NIETYPOWE ZDARZENIA MAJĄCE WPŁYW NA WYNIKI GRUPY PKO BP W LATACH 2001-2003

2.1 Skutki sytuacji makroekonomicznej

W latach 2001-2002 gospodarka polska znalazła się w stanie stagnacji. Po odnotowanym w 2000 r. wzroście produktu krajowego brutto (PKB) o 4%, w 2001 r. tempo wzrostu gospodarczego spadło do poziomu 1%, a w 2002 r. wyniosło 1,4%. Niskie tempo wzrostu gospodarczego, pogarszająca się sytuacja przedsiębiorstw i gospodarstw domowych i w efekcie malejąca zdolność kredytowa klientów banków, spowodowały obniżenie jakości portfeli kredytowych banków. W konsekwencji doprowadziło to do konieczności dokonywania przez banki dodatkowych odpisów na rezerwy celowe. Koszty tworzenia dodatkowych rezerw celowych, jak również skuteczność stosowanych systemów zarządzania ryzykiem decydowały o wynikach finansowych banków. W 2003 r. nastąpiło przyspieszenie tempa wzrostu PKB do poziomu 3,8%. Poprawa koniunktury gospodarczej zaczęła pozytywnie wpływać na wyniki finansowe sektora bankowego. W latach 2002-2003 PKO BP SA osiągał najwyższe wyniki finansowe w sektorze bankowym - w 2002 r. 45%, a w 2003 r. 48,9% wyniku finansowego netto sektora bankowego w Polsce.

2.2 Skutki znaczącego spadku inflacji oraz stóp procentowych

Lata 2001-2003 były okresem spadku, a następnie stabilizacji poziomu inflacji. Stopa inflacji (wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie od grudnia do grudnia danego roku) w 2001 r. istotnie obniżyła się do poziomu 3,6% w porównaniu z 8,5% na koniec 2000 r. W 2002 r. trend spadkowy utrzymał się i stopa inflacji na koniec roku osiągnęła poziom 0,8%. Z kolei, w 2003 r. stopa inflacji nieznacznie wzrosła do 1,7% na koniec roku. W reakcji na osłabienie tempa wzrostu gospodarczego i spadek inflacji w latach 2001-2003 Rada Polityki Pieniężnej znacząco obniżyła podstawowe stopy procentowe (w sumie o 13,75 punktu procentowego dla podstawowej stopy referencyjnej NBP), co spowodowało spadek rynkowych stóp procentowych. Stopa procentowa dla depozytów 3-miesięcznych na rynku międzybankowym (WIBOR 3M), będąca podstawową stopą bazową wykorzystywaną przez banki w Polsce w działalności kredytowej, obniżyła się z poziomu 19,3% na początku 2001 r. do 11,9% na koniec 2001 r., a następnie do 6,9% na koniec 2002 r., 5,3% w grudniu 2003 r. Stopa inflacji na dzień 30 września 2004 r. wynosiła 4,4%.

Spadek stóp procentowych, który nastąpił w latach 2001-2003, stymulował wzrost zadłużenia sektora niefinansowego z tytułu udzielonych kredytów. Na przyrost portfela kredytowego złożył się głównie wzrost zadłużenia gospodarstw domowych. Zwiększyła się dostępność kredytów mieszkaniowych dla klientów indywidualnych. Zadłużenie z ich tytułu w sektorze bankowym zwiększyło się o 31% w 2002 r. oraz o 40,4% w 2003 r. Szybszy wzrost kredytów mieszkaniowych niż kredytów konsumpcyjnych istotnie wpłynął na zmianę struktury portfeli kredytowych polskich banków.

W latach 2001-2003, coraz bardziej agresywna konkurencja cenowa na rynku finansowym oraz obniżające się rynkowe stopy procentowe wpływały na zawężanie się marży odsetkowej banków. Zmuszało to banki do

poszukiwania dodatkowych źródeł dochodu. W konsekwencji, większość polskich banków rozpoczęła proces zwiększania dochodów pozaodsetkowych, w tym głównie z tytułu prowizji i opłat.

Dodatkowo, utrzymujący się spadek skłonności do oszczędzania w bankach wynikał m.in. z rozwoju alternatywnych sposobów lokowania oszczędności ludności, głównie w jednostki funduszy inwestycyjnych.

2.3 Wprowadzenie opodatkowania odsetek od lokat bankowych w 2002 r.

W 2002 r. zlikwidowane zostało zwolnienie osób fizycznych od podatku od zysków kapitałowych, którym to podatkiem zostały objęte odsetki od depozytów bankowych. Objęcie odsetek od depozytów powyższym podatkiem w wysokości 20% było pierwszym impulsem dla klientów Banku do dywersyfikacji sposobu oszczędzania. Elementem tzw. boomu antypodatkowego, który miał miejsce pod koniec 2001 r., była zmiana preferencji dotyczących oszczędzania. Wzrosło zainteresowanie ofertą funduszy inwestycyjnych, co spowodowało przesunięcie części środków z depozytów bankowych poza sektor bankowy. Od początku 2004 r. obowiązuje stawka podatku w wysokości 19%.

Pomimo że w przeszłości wprowadzenie podatku miało wpływ na preferencje w zakresie formy oszczędzania, w długim okresie podatek od zysków kapitałowych nie będzie miał znaczącego wpływu na strukturę oszczędności, gdyż obejmuje on wszystkie jej formy.

2.4 Skutki zmniejszenia stawki podatku dochodowego od osób prawnych

W okresie 2003-2004 nastąpiło znaczące zmniejszenie stawki podatku dochodowego od osób prawnych. Od początku 2003 r. obowiązywała stawka podatku dochodowego od osób prawnych na poziomie 27%, obniżona z 28% w 2002 r.

W 2003 r. nastąpiło kolejne obniżenie stawki podatku dochodowego od osób prawnych z 27% do 19%, ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2004 r. Ze względu na fakt, że w Polsce na dochód do opodatkowania wpływ mają odsetki faktycznie otrzymane oraz poniesione, banki w Polsce przedstawiają w swoich bilansach zarówno aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, jak również pasywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Zmiana stawki podatkowej w 2003 r. miała znaczący wpływ na wycenę tych aktywów i pasywów, a tym samym na wyniki finansowe banków. W większości banki odnotowały negatywny wpływ zmniejszenia stawki podatku dochodowego na swoje wyniki finansowe. W PKO BP nie zanotowano negatywnych skutków zmiany stawki podatku dochodowego od osób prawnych na wynik finansowy Banku, ponieważ wartość pasywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego (rezerwa) była większa od wartości aktywów z tego tytułu.

2.5 Wpływ pomocy zewnętrznej wspierającej Program Naprawczy na wyniki finansowe Banku

Istotnym zdarzeniem mającym wpływ na wyniki finansowe Banku w latach 2001–2003 była realizacja Programu Naprawczego. W ramach prowadzonych działań naprawczych Bank uzyskał w 2001 roku wsparcie ze strony instytucji zewnętrznych, które wpłynęło na wzrost zysku brutto Banku w tych latach o 715 mln zł, co stanowiło około 15% skumulowanego zysku brutto uzyskanego w okresie trwania Programu Naprawczego.

Znaczącą część zysku z wyżej wymienionej pomocy (542 mln zł) stanowiły przychody netto z odsetek uzyskane z lokaty terminowej w NBP w kwocie 4 mld zł utworzonej w wyniku pomocy NBP. Pomoc ta uruchomiona została na okres od 2 stycznia 2001 r. do 2 stycznia 2002 r. i polegała w szczególności na zwolnieniu Banku z obowiązku utrzymywania części rezerwy obowiązkowej (0,8 mld zł) i odkupieniu od Banku części (3,2 mld zł) obligacji nabytych przez PKO BP w 1999 r. z tytułu obniżenia stóp rezerwy obowiązkowej.

Ustawa o Poręczeniu Kredytów Mieszkaniowych pozwoliła na zwiększenie zysku brutto w 2001 r. o 231 mln zł tytułem jednorazowego rozwiązania rezerw zawiązanych na Kredyty Starego Portfela (195 mln zł) oraz wzrostu przychodów odsetkowych w związku z restrukturyzacją sposobu spłaty Kredytów Starego Portfela (36 mln zł). Ponadto w konsekwencji przekwalifikowania należności z tytułu Kredytów Starego Portfela do grupy aktywów o zerowej wadze ryzyka, nastąpiło podwyższenie współczynnika wypłacalności o około 1 punkt procentowy w 2001 r.

W dniu 7 maja 2001 r. Bank zawarł umowę z BFG o udzielenie Bankowi pożyczki w kwocie 600 mln zł na okres do dnia 31 grudnia 2003 r., co wpłynęło na zwiększenie zysku brutto Banku w tych latach o kwotę około 90 mln zł.

W wyniku dokapitalizowania Banku przez Skarb Państwa akcjami spółek w lutym 2001 r. fundusze własne wzrosły o 386 mln zł, a wynik finansowy brutto o około 12 mln zł z tytułu uzyskanych przychodów z dywidend otrzymanych od tych spółek. Jednak na skutek deprecjacji przedmiotowych akcji, Bank na koniec 2001 r. utworzył rezerwy obciążające wynik finansowy w kwocie około 160 mln zł.

2.6 Rozwój rynku kredytów hipotecznych oraz rynku nieruchomości

Rynek kredytów hipotecznych oraz nieruchomości, który efektywnie powstał w 1999 r., zanotował znaczny wzrost od roku 2001. Kredyty hipoteczne charakteryzowały się najwyższym współczynnikiem wzrostu spośród wszystkich rodzajów kredytów udzielanych na polskim rynku bankowym w ciągu ostatnich lat. Bank pozostaje liderem w tej części rynku. Powyższy wzrost był szczególnie istotnym czynnikiem w wynikach Banku na przestrzeni ostatnich lat. Wzrost ten wynikał przede wszystkim z poprawy warunków makroekonomicznych w latach 2002, 2003 oraz w pierwszej połowie 2004 r. a także z istotnego spadku stóp procentowych od 2002 r.

3 OCENA ZARZĄDZANIA ZASOBAMI FINANSOWYMI W I PÓŁROCZU 2004 ROKU

Poniżej przedstawione zostały podstawowe informacje finansowe, które określają sytuację finansową Grupy PKO BP oraz wyniki jej działalności w I półroczu 2004 r. Informacje zawarte w niniejszym pkt 3 pochodzą z poddanego przeglądowi biegłego rewidenta lecz niezbadanego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za okres 6 miesięcy kończący się 30 czerwca 2004 r., które zostało w całości zamieszczone w Rozdziale IX pkt 1-5 Prospektu, lub są oparte na innych informacjach finansowych Banku, o ile tak zaznaczono w treści.

Z uwagi na zmiany zasad rachunkowości dane ze sprawozdania finansowego za okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2004 r. oraz zamieszczone tam dane porównywalne za okres 6 miesięcy zakończony 30 czerwca 2003 r., a także dane bilansowe na 31 grudnia 2003 r. mogą nie być porównywalne z danymi z zamieszczonych w Prospekcie sprawozdań finansowych za lata 2001-2003. Opis różnic w zasadach rachunkowości został przedstawiony w Rozdziale IX pkt 2 (nota dodatkowa nr 34).

3.1 Rachunek zysków i strat

W tabeli poniżej przedstawiono główne składniki poddanego przeglądowi skonsolidowanego rachunku zysków i strat Grupy PKO BP za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2003 r. oraz za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2004 r.

	Za okres 6 miesięcy kończący się		I półrocze 2004 / I półrocze 2003
	30.06.2004 (tys. zł)	30.06.2003 (tys. zł)	Zmiana (%)
Przychody z tytułu odsetek	2.554.826	2.638.396	(3,2%)
Koszty odsetek	(735.224)	(953.403)	(22,9%)
Wynik z tytułu odsetek	1.819.602	1.684.993	8,0%
Przychody z tytułu prowizji	835.205	744.969	12,1%
Koszty prowizji	(118.924)	(106.323)	11,9%
Wynik z tytułu prowizji	716.281	638.646	12,2%
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych, o zmiennej kwocie dochodu	3	-	-
Wynik operacji finansowych	34.940	16.282	114,6%
Wynik z pozycji wymiany	174.599	323.341	(46,0%)
Wynik działalności bankowej	2.745.425	2.663.262	3,1%
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	51.086	32.196	58,7%
Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	(6.478)	-	-
Koszty sprzedaży	-	-	-
Wynik ze sprzedaży	44.608	32.196	38,6%

Pozostałe przychody operacyjne	144.200	55.085	161,8%
Pozostałe koszty operacyjne	(80.572)	(51.092)	57,7%
Koszty działania Banku i koszty ogólnego zarządu	(1.539.695)	(1.462.380)	5,3%
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	(259.156)	(236.470)	9,6%
Różnica rezerw i aktualizacji wartości	14.966	(65.265)	-
Wynik działalności operacyjnej	1.069.776	935.336	14,4%
Wynik operacji nadzwyczajnych	(84)	132	(163,6%)
Odpis wartości firmy jednostek podporządkowanych ¹	(11.131)	(1.926)	477,9%
Zysk (strata) brutto	1.058.561	933.542	13,4%
Podatek dochodowy	(218.899)	(278.063)	(21,3%)
Pozostałe obowiązkowe obciążenia zysku	-	-	-
Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	6.001	9.003	(33,3%)
(Zyski)/straty mniejszości	-	35	-
Zysk (strata) netto	845.663	664.517	27,3%

Źródło: Sprawozdanie finansowe Grupy PKO BP

¹ Odpis wartości firmy jednostek podporządkowanych stanowi wynik odpisów wartości firmy jednostek podporządkowanych oraz odpisów ujemnej wartości firmy jednostek podporządkowanych.

Poniższa tabela przedstawia podstawowe wskaźniki dotyczące działalności Grupy PKO BP za pierwsze półrocze 2003 i pierwsze półrocze 2004, jak również podstawowe wskaźniki makroekonomiczne.

	30.06.2004	30.06.2003
Wskaźniki Zyskowności		
Zysk netto / kapitały własne z uwzględnieniem zysku na koniec roku	19,12%	16,32%
Zysk netto / średnie kapitały własne z uwzględnieniem zysku	20,68%	b.d. ¹
Wynik finansowy netto / średnie aktywa razem	1,61%	b.d. ¹
Wskaźnik udziału wyniku z prowizji i opłat w wyniku działalności bankowej	26,1%	24,0%
Wskaźnik pokrycia kosztów działania wynikiem z prowizji	46,52%	43,67%
Wskaźnik kosztów działania i amortyzacji do wyniku działalności bankowej (C/I)	65,52%	63,79%
Wskaźniki dla portfela kredytowego		
Udział należności zagrożonych klientów innych niż finansowi brutto w należnościach ogółem brutto klientów innych niż finansowi	10,09%	13,21%
Pokrycie należności zagrożonych od klientów innych niż klienci sektora finansowego poprzez rezerwy oraz ustanowione zabezpieczenia	84,12%	84,28%
Pokrycie należności od klientów innych niż klienci sektora finansowego poprzez rezerwy oraz ustanowione zabezpieczenia	8,53%	11,16%
Różnica rezerw i aktualizacji do średniego stanu należności	0,03%	b.d.
Wskaźniki dla wartości z bilansu		
Udział należności od sektora niefinansowego netto w aktywach razem	37,38%	34,66%
Należności od sektora niefinansowego netto jako procent zobowiązań wobec podmiotów niefinansowych	47,87%	43,34%
Zobowiązania wobec podmiotów niefinansowych jako procent pasywów razem	78,08%	79,96%
Ważona ryzykiem wartość aktywów i zobowiązań pozabilansowych (tys. zł)	30.617.080	28.469.534
Współczynnik wypłacalności	19,33%	16,86%

Dane makroekonomiczne

Produkt krajowy brutto (mln zł)	419.929	387.335
Realny wzrost PKB	6,5%	3,0%
Stopa inflacji	4,40%	0,80%
Stopa bezrobocia	19,50%	19,70%
Kurs zł/EUR na koniec okresu	4,5422	4,457
Kurs zł/USD na koniec okresu	3,7470	3,8966

Źródło: W oparciu o sprawozdania finansowe Grupy PKO BP, dla danych makroekonomicznych Główny Urząd Statystyczny, dla kursów walut Narodowy Bank Polski.

¹ Dane niezbędne do wyliczenia wskaźników są niedostępne w sprawozdaniach finansowych zamieszczonych w Prospekcie.

3.1.1 Wynik z tytułu odsetek

Wynik Grupy PKO BP z tytułu odsetek wzrósł o kwotę 134,6 mln zł (8%) za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 roku, z kwoty 1.685,0 mln zł do kwoty 1.819,6 mln zł.

Przychody z tytułu odsetek zmniejszyły się o kwotę 83,6 mln zł (3,2%) za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. z kwoty 2.638,4 mln zł do kwoty 2.554,8 mln zł. Jednocześnie koszty odsetek zmniejszyły się o kwotę 218,2 mln zł (22,9%) z kwoty 953,4 mln zł do kwoty 735,2 mln zł.

Zmniejszenie zarówno przychodów, jak i kosztów odsetkowych za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. wiązało się z obniżkami stóp procentowych wprowadzonymi przez Bank w trakcie I półrocza ubiegłego roku w związku z obniżkami stóp podstawowych NBP. Spadki stóp podstawowych znalazły odbicie w spadku stopy WIBOR 3M, która zmniejszyła się o 1,27 p.p. z 6,87% według stanu na dzień 31 grudnia 2002 r. do 5,60% według stanu na 31 grudnia 2003 r. (WIBOR 3M jest najczęściej stosowaną stopą bazową dla kredytów udzielanych przez Bank). W wyniku tych zmian średnie oprocentowanie aktywów Banku ogółem w I półroczu 2004 roku było niższe niż rok wcześniej o 0,7 p.p., a średnie oprocentowanie pasywów Banku ogółem niższe o 0,6 p.p., co przełożyło się na zmniejszenie spread'u odsetkowego o 0,1 punktu procentowego.

Wpływ spadku średniego oprocentowania aktywów Banku na przychody z tytułu odsetek został złagodzony przez wzrost średniej wartości aktywów oprocentowanych z kwoty 74.105,0 mln zł w okresie od dnia 31 grudnia 2002 r. do dnia 30 czerwca 2003 r. do kwoty 77.555,6 mln zł w okresie od dnia 31 grudnia 2003 r. do dnia 30 czerwca 2004 r.

Ponadto w konsekwencji zmniejszenia skali lokowania środków w transakcjach FX swap o około 50%, których efekty finansowe są wykazywane w pozycji wynik z pozycji wymiany, przychody odsetkowe Banku w I półroczu 2004 r. były relatywnie wyższe w stosunku do I półrocza 2003 r. o około 150 mln zł. Efekt ten przyczynił się również do wolniejszego spadku przychodów odsetkowych Banku od spadku kosztów odsetkowych w I półroczu 2004 r.

Dodatkowe informacje na temat zmian w zakresie oprocentowanych aktywów oraz oprocentowanych depozytów według stanu na dzień 30 czerwca 2003 r. oraz 30 czerwca 2004 r. zostały podane w pkt 3.2 niniejszego Rozdziału.

3.1.2 Wynik z tytułu prowizji

Wynik Grupy PKO BP z tytułu prowizji wzrósł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 77,7 mln zł (12,2%) z kwoty 638,6 mln zł do kwoty 716,3 mln zł.

Wzrost był wynikiem szybszego wzrostu przychodów prowizji niż wzrostu kosztów z tytułu prowizji.

	Za okres 6 miesięcy kończący się		I półrocze 2004 / I półrocze 2003
	30.06.2004 (tys. zł)	30.06.2003 (tys. zł)	Zmiana (%)
Przychody z tytułu prowizji z tytułu działalności bankowej, w tym:	822.630	733.943	12,1%
- prowizje z działalności kredytowej ¹	182.364	180.954	0,8%
- prowizje z działalności pozakredytowej ¹	640.266	552.989	15,8%
Prowizje z tytułu działalności maklerskiej	11.556	7.116	62,4%
Prowizje z tytułu pozostałej działalności	1.019	3.910	(73,9%)
Przychody z tytułu prowizji razem	835.205	744.969	12,1%
Koszty prowizji	(118.924)	(106.323)	11,9%
Wynik z tytułu prowizji	716.281	638.646	12,2%

Źródło: Sprawozdanie finansowe Grupy PKO BP

¹ Dane własne Banku.

Przychody z tytułu prowizji wzrosły o kwotę 90,2 mln zł (12,1%) w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r., z kwoty 745,0 mln zł do kwoty 835,2 mln zł.

Głównym źródłem przychodów Banku z tytułu prowizji były prowizje z działalności pozakredytowej, które stanowiły 76,7% oraz 74,2% łącznych przychodów z tytułu prowizji odpowiednio za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2004 r. i okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2003 r., co oznacza, że największy wpływ na przychody z tytułu prowizji mają prowizje otrzymane z działalności pozakredytowej.

Przychody z tytułu prowizji z działalności pozakredytowej Banku wzrosły o kwotę 87,3 mln zł (15,8%) z kwoty 553,0 mln zł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2003 r. do kwoty 640,3 mln zł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. Główną przyczyną wzrostu przychodów z prowizji i opłat z działalności pozakredytowej było podniesienie stawek prowizji i opłat za prowadzenie rachunków, wprowadzenie opłaty za polecenie zapłaty z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego, wprowadzenie opłaty od wypłat gotówkowych dokonywanych kartami poza bankomatami Banku, a także wprowadzenie nowych produktów, z tytułu których należne są prowizje i opłaty.

Przychody z tytułu prowizji z działalności kredytowej wzrosły o kwotę 1,4 mln zł (0,8%) z kwoty 181,0 mln zł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2003 r. do kwoty 182,4 mln zł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. Na zmianę poziomu prowizji i opłat z tytułu działalności kredytowej wpłynęło z jednej strony zwiększenie akcji kredytowej Banku w zakresie finansowania nieruchomości, gdzie wartość nowego portfela kredytów wzrosła o kwotę 2.460,5 mln zł (27,8%) z kwoty 8.846,2 mln zł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2003 r. do kwoty 11.306,7 mln zł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r., a z drugiej strony obniżenie opłat za: odnowienie i podwyższenie limitu kredytów odnawialnych, rozpatrzenie wniosków o kredyty konsumpcyjne oraz obniżenie minimalnej prowizji od kredytów mieszkaniowych i pożyczki hipotecznej dla klientów indywidualnych.

Koszty prowizji wzrosły w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 12,6 mln zł (11,9%) z kwoty 106,3 mln zł do kwoty 118,9 mln zł. Wzrost kosztów prowizji był przede wszystkim wynikiem wyższych prowizji zapłaconych agencjom PKO BP z tytułu usług pośrednictwa, ze względu na rozszerzenie zasad współpracy. Do wzrostu przyczyniło się także zwiększenie opłat z tytułu kart bankowych, spowodowane zwiększeniem liczby kart bankowych wyemitowanych przez Bank oraz bardziej powszechnym użytkowaniem kart przez klientów Banku.

3.1.3 Pozostałe dochody z działalności bankowej

Na dochody z pozostałej działalności bankowej pozaodsetkowej składają się następujące składniki: przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o zmiennej kwocie dochodu, wynik operacji finansowych oraz wynik z pozycji wymiany.

Głównym źródłem przychodów Grupy PKO BP z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o zmiennej kwocie dochodu jest działalność inwestycyjna Banku na rynku kapitałowym, a przychody uzyskane w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. to dywidendy od spółek giełdowych.

Wynik operacji finansowych wzrósł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 18,6 mln zł (114,1%) z kwoty 16,3 mln zł do kwoty 34,9 mln zł. Na wynik operacji finansowych składa się przede wszystkim wynik z aktualizacji wyceny instrumentów finansowych do ich wartości rynkowej. W efekcie wzrostu stóp procentowych w I połowie 2004 roku, znaczący wpływ na wynik operacji finansowych miała wycena instrumentów swapu stóp procentowych zabezpieczająca portfel papierów wartościowych o stałym oprocentowaniu. Ponadto Bank osiągnął zysk ze wzrostu wartości akcji notowanych na GPW posiadanych przez Bank.

Wynik pozycji wymiany Grupy PKO BP obniżył się w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 148,7 mln zł (46,0%) z kwoty 323,3 mln zł do kwoty 174,6 mln zł. Główną przyczyną obniżenia się tej pozycji było zmniejszenie skali lokowania środków złotych w transakcjach FX swap (o około 50%).

3.1.4 Wynik działalności bankowej

Wynik działalności bankowej dla Grupy PKO BP wzrósł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r., o kwotę 82,1 mln zł (3,1%) z kwoty 2.663,3 mln zł do kwoty 2.745,4 mln zł. Wzrost wyniku działalności bankowej był spowodowany zaistnieniem czynników opisanych powyżej.

3.1.5 Zysk ze sprzedaży

Zysk ze sprzedaży stanowi przychody netto ze sprzedaży produktów, usług i materiałów osiągnięte głównie przez spółki zależne prowadzące działalność niebankową. Łączne przychody netto ze sprzedaży dla Grupy PKO BP wzrosły w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 12,4 mln zł z kwoty 32,2 mln zł do kwoty 44,6 mln zł. Przychody ze sprzedaży w powyższym okresie są głównie efektem działalności spółek zależnych Banku prowadzących działalność o charakterze niebankowym (głównie CEUP eService i PTE Bankowy). Ich wzrost jest w szczególności skutkiem ujęcia w tej pozycji wyniku ze sprzedaży PTE Bankowy osiągniętego z tytułu zwrotu środków zgromadzonych na rachunku rezerwowym Bankowy OFE w związku ze zmianą ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych.

3.1.6 Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne Grupy PKO BP wzrosły w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 89,1 mln zł (161,7%) z kwoty 55,1 mln zł do kwoty 144,2 mln zł. Na pozostałe przychody operacyjne składają się głównie przychody z tytułu działalności ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych PKO BP, sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych, otrzymanych kar i grzywien, z tytułu rozwiązanych rezerw na przyszłe zobowiązania wobec pracowników Grupy PKO BP oraz z tytułu zarządzania majątkiem osób trzecich przez BDM. Wzrost wysokości pozostałych przychodów operacyjnych wynikał przede wszystkim ze wzrostu przychodów z tytułu zarządzania aktywami na zlecenie z kwoty 4,9 mln zł za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2003 r. do kwoty 42,4 mln zł za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2004 r. w wyniku uzyskania przychodów z prowizji w kwocie około 35 mln zł z tytułu sprzedaży przez BDM obligacji Skarbu Państwa (BDM jest agentem sprzedającym obligacje Skarbu Państwa od sierpnia 2003 roku, a więc w I połowie 2003 roku nie uzyskiwał przychodów z tej prowizji) oraz zmiany pozostałych przychodów operacyjnych z kwoty 20,1 mln zł za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2003 r. do kwoty 57,7 mln zł za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2004 r., które obejmują przychody z tytułu odpisania nadpłat kredytów, zwrotu kosztów sądowych, likwidacji rachunków.

3.1.7 Pozostałe koszty operacyjne

Pozostałe koszty operacyjne Grupy PKO BP wzrosły w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 29,5 mln zł (57,7%) z kwoty 51,1 mln zł do kwoty 80,6 mln zł. Na pozostałe koszty operacyjne składają się przede

wszystkim koszty związane z działalnością agencji Banku, koszty sprzedaży, likwidacji lub nieplanowane odpisy amortyzacyjne rzeczowych aktywów trwałych oraz z tytułu przekazania darowizn.

Wzrost pozostałych kosztów operacyjnych w pierwszym półroczu 2004 r. był głównie spowodowany wzrostem nieplanowanych odpisów amortyzacyjnych pozostałych kosztów operacyjnych z kwoty 0,3 mln zł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2003 r. do kwoty 25,1 mln zł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w wyniku odpisu z tytułu trwałej utraty wartości jednej z nieruchomości Banku.

3.1.8 Koszty działania Banku i koszty ogólnego zarządu

Koszty działania Banku i koszty ogólnego zarządu wzrosły w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 77,3 mln zł (5,3%) z kwoty 1.462,4 mln zł do kwoty 1.539,7 mln zł. Wzrost ten był wynikiem szeregu czynników, które zostały omówione poniżej. Tabela przedstawia koszty działania Banku i koszty ogólnego zarządu według rodzajów za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2003 r. i za okres 6 miesięcy kończący się dnia 30 czerwca 2004 r.

KOSZTY DZIAŁANIA BANKU I KOSZTY OGÓLNEGO ZARZĄDU	Za okres 6 miesięcy kończący się dnia		I półrocze 2004 / I półrocze 2003
	30.06.2004 (tys. zł)	30.06.2003 (tys. zł)	Zmiana (%)
Wynagrodzenia	(787.151)	(726.898)	8,3%
Ubezpieczenia i inne świadczenia	(164.961)	(157.920)	4,5%
Koszty rzeczowe	(208.781)	(324.722)	(35,7%)
Podatki i opłaty	(28.279)	(28.056)	0,8%
Składka i wpłaty na BFG	(5.885)	(7.287)	(19,2%)
Pozostałe koszty	(344.638)	(217.497)	58,5%
Koszty działania Banku i koszty ogólnego zarządu	(1.539.695)	(1.462.380)	5,3%

Źródło: Sprawozdanie finansowe Grupy PKO BP

Koszty wynagrodzeń w Grupie zwiększyły się w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 60,3 mln zł (8,3%) z kwoty 726,9 mln zł do kwoty 787,2 mln zł. Wzrost ten wynikał przede wszystkim ze zmiany poziomu wynagrodzeń w Banku. Stan zatrudnienia w Banku na 30 czerwca 2004 r. wyniósł 35.929 etatów i zmniejszył się w stosunku do 30 czerwca 2003 r. (37.174 etaty) o 1.245 etatów. Średnie wynagrodzenie ogółem za I półrocze 2004 r. wzrosło w stosunku do analogicznego okresu 2003 r. o 7,5%. Wzrost kosztów wynagrodzeń był efektem realizowanej strategii Banku zakładającej stopniowe dostosowanie wysokości wynagrodzeń pracowników Banku do średniego wynagrodzenia w sektorze bankowym w Polsce.

Koszty ubezpieczeń i innych świadczeń w Grupie wzrosły w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 7,1 mln zł (4,5%) z kwoty 157,9 mln zł do kwoty 165,0 mln zł. Głównym elementem tej pozycji kosztowej są narzuty na wynagrodzenia, które dla Banku w I półroczu 2004 r. wyniosły 142,0 mln zł, natomiast w analogicznym okresie 2003 r. 136,8 mln zł, co oznacza przyrost o 5,2 mln zł, tj. 3,8%. Zgodnie z przepisami ZUS narzutami na wynagrodzenia nie są objęte wszystkie składniki wynagrodzeń. Ponadto podstawa naliczenia składek na ubezpieczenie społeczne jest ograniczona do poziomu 30-krotności przeciętnego wynagrodzenia, co powoduje, że procentowy przyrost narzutów nie był równy procentowemu przyrostowi wynagrodzeń wypłaconych w danym okresie.

Koszty rzeczowe Grupy PKO BP zmniejszyły się w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 115,9 mln zł (35,7%) z kwoty 324,7 mln zł do kwoty 208,8 mln zł. Głównymi składnikami kosztów rzeczowych były: zużycie materiałów i energii, koszty usług materialnych, w tym przede wszystkim telekomunikacyjnych, pocztowych, transportowych, a także koszty remontów i konserwacji oraz serwisowe. Spadek kosztów rzeczowych był efektem częściowo intensyfikacji działań w zakresie racjonalizacji kosztów, a częściowo spadku kosztów remontów, napraw i konserwacji. Ponadto na spadek kosztów rzeczowych i wzrost pozostałych kosztów (patrz poniżej) wpływ miała między innymi intensyfikacja wzajemnych transakcji w Grupie PKO BP dotyczących zarządzania nieruchomościami i budynkiem CFP, przedsięwzięciami

developerskimi, rozliczaniem transakcji dokonywanych przy użyciu kart płatniczych i pozyskiwania nowych punktów akceptacji kart, tworzeniem i zarządzaniem otwartymi funduszami emerytalnymi. Wzajemne rozliczenia między spółkami Grupy na poziomie sprawozdania skonsolidowanego są wyłączone albo z kosztów rzeczowych, albo z pozostałych kosztów w zależności jakich transakcji dotyczą, przy czym w I połowie 2003 roku wyłączenia te w większym stopniu dotyczyły pozostałych kosztów, a w I połowie 2004 roku kosztów rzeczowych.

Koszty Grupy z tytułu podatków i opłat wzrosły nieznacznie w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 0,2 mln zł (0,7%) z kwoty 28,1 mln zł do kwoty 28,3 mln zł.

Składka Banku na rzecz BFG zmniejszyła się w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 1,4 mln zł (19,2%) z kwoty 7,3 mln zł do kwoty 5,9 mln zł.

Kwota składki na rzecz BFG obliczana jest jako określony (ustalany odrębnie na każdy rok) procent aktywów ważonych ryzykiem Banku. Aktywa ważone ryzykiem oraz zobowiązania pozabilansowe Banku wzrosły o kwotę 2.147,6 mln zł (7,54%) z kwoty 28.469,5 mln zł na dzień 30 czerwca 2003 r. do kwoty 30.617,1 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Spadek składki był spowodowany zmniejszeniem wysokości stawki procentowej opłaty rocznej ustalonej przez Radę BFG.

Pozostałe koszty działania Banku, obejmujące koszty najmu, koszty zabezpieczeń i ochrony mienia, koszty informatyczne, usługi porządkowe, opłaty licencyjne oraz inne płatności z tytułu użytkowania oprogramowania, składki na ubezpieczenie majątkowe i osobowe, koszty medyczne oraz inne, zwiększyły się w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 127,1 mln zł (58,4%) z kwoty 217,5 mln zł do kwoty 344,6 mln zł.

Powyższy wzrost pozostałych kosztów Banku był głównie wynikiem zwiększenia kosztów związanych z usługami firm zewnętrznych, promocją, wynajmem powierzchni oraz zabezpieczeniem i ochroną mienia, a także zmiany zakresu współpracy pomiędzy spółkami Grupy, o którym mowa powyżej (patrz opis czynników wpływających na poziom kosztów rzeczowych).

3.1.9 Amortyzacja

Koszty amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych zwiększyły się w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 22,7 mln zł (9,6%) z kwoty 236,5 mln zł do kwoty 259,2 mln zł. Wzrost kosztów amortyzacji był przede wszystkim związany ze wzrostem kosztów amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych z kwoty 55,4 mln zł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2003 r. do kwoty 70,4 mln zł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w wyniku wzrostu zakupów oprogramowania komputerowego i licencji.

3.1.10 Różnica wartości rezerw i aktualizacji

Różnica wartości rezerw (utworzonych i rozwiązanych) i aktualizacja wartości aktywów finansowych Grupy PKO BP zwiększyła się w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 80,3 mln zł z kwoty (65,3) mln zł do kwoty 15,0 mln zł. Poprawa różnicy wartości rezerw i aktualizacji wartości aktywów finansowych została spowodowana poprawą sytuacji makroekonomicznej w Polsce w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r., a także zmianą zasad klasyfikacji ekspozycji kredytowych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2003 r. Najważniejsze zmiany w systemie rezerw celowych, wynikające ze znowelizowanego Rozporządzenia w Sprawie Rezerw, wprowadzone w I półroczu 2004 r. polegały na:

- wydłużeniu terminów kwalifikowania ekspozycji kredytowych do poszczególnych kategorii;
- uproszczeniu przepisów dotyczących klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, w tym także wynikających z udzielonych kredytów mieszkaniowych;
- wprowadzeniu możliwości uwzględnienia najlepszych zabezpieczeń na etapie klasyfikacji ekspozycji;
- możliwości zastąpienia oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika oceną sytuacji osób trzecich powiązanych zobowiązaniem solidarnym z dłużnikiem;
- zmniejszeniu częstotliwości dokonywania weryfikacji sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw.

Nowe przepisy wynikające z Rozporządzenia w Sprawie Rezerw wpłynęły na klasyfikację i poziom rezerw celowych głównie „nowych” kredytów mieszkaniowych dla osób fizycznych. Szacuje się, że w efekcie wprowadzenia powyższego rozporządzenia w I półroczu 2004 r., wynik Banku uległ poprawie o ok. 86 mln zł.

Generalnie, różnica wartości rezerw i aktualizacji w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. miała ograniczony wpływ na zysk Banku w porównaniu do lat 2001–2003.

Stopień pokrycia należności zagrożonych od klientów innych niż klienci sektora finansowego (liczony jako stosunek rezerw bilansowych powiększonych o wartość zabezpieczeń do wartości należności zagrożonych ogółem) zmniejszył się z 84,3% według stanu na 30 czerwca 2003 r. do 84,1% według stanu na 30 czerwca 2004 r. Szczegółowe omówienie jakości aktywów Banku zostało przedstawione w pkt 3.2.4 niniejszego Rozdziału.

3.1.11 Odpis wartości firmy jednostek podporządkowanych (netto)

Odpis wartości firmy jednostek podporządkowanych (netto) zwiększył się w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 9,2 mln zł (484,2%) z kwoty 1,9 mln zł do kwoty 11,1 mln zł. Wzrost był przede wszystkim spowodowany nabyciem przez Bank 50% akcji w kapitale zakładowym PTE Bankowy, co nastąpiło w II półroczu 2003 r.

3.1.12 Podatek dochodowy

Łączne obciążenie wyniku finansowego brutto Grupy PKO BP z tytułu podatku dochodowego zmniejszyło się w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 roku w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 roku o kwotę 59,2 mln zł (21,3%) z kwoty 278,1 mln zł do kwoty 218,9 mln zł. Główną przyczyną było obniżenie stawki podatku dochodowego od osób prawnych z 27% w 2003 roku do 19% w 2004 roku.

Jednocześnie w efekcie poprawy jakości portfela kredytowego i tym samym zmniejszenia się wartości kosztów nie stanowiących kosztów uzyskania przychodów, różnica pomiędzy zyskiem brutto a zyskiem do opodatkowania w I połowie 2004 r. wyniosła jedynie 21,1 mln zł, w porównaniu do 413,4 mln zł w I połowie 2003 r. Na skutek poprawy jakości portfela kredytów, a także zmiany kwalifikacji pomiędzy kosztami nie stanowiącymi kosztów uzyskania przychodów, a kosztami uzyskania przychodów z tytułu kosztów tworzenia rezerw celowych nastąpiła zmiana wartości aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego, co było główną przyczyną wzrostu obciążenia zysku brutto Grupy PKO BP podatkiem odroczonym z kwoty dodatniej 89,2 mln zł w I połowie 2003 r., do kwoty ujemnej (19,1 mln zł) w I połowie 2004 r.

3.1.13 Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności

Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności zmniejszył się w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 3,0 mln zł (33,3%) z kwoty 9,0 mln zł do kwoty 6,0 mln zł. Wynikało to ze spadku udziału Banku w kapitałach własnych PKO/CS TFI w związku z wypłatą dywidendy za rok 2003.

3.1.14 Zysk netto

Skonsolidowany zysk netto Grupy PKO BP wzrósł w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do okresu 6 miesięcy kończącego się dnia 30 czerwca 2003 r. o kwotę 181,2 mln zł (27,3%) z kwoty 664,5 mln zł do kwoty 845,7 mln zł. Wzrost zysku netto w powyższym okresie był wynikiem szeregu czynników, które zostały omówione powyżej.

3.2 Analiza Bilansu

3.2.1 Aktywa

Tabela poniżej przedstawia kluczowe kategorie aktywów Grupy PKO BP według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. i według stanu na 30 czerwca 2004 r.

AKTYWA	Stan na		30.06.2004/ 31.12.2003
	30.06.2004 (tys. zł)	31.12.2003 (tys. zł)	Zmiana (%)
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	3.445.809	3.807.529	(9,5%)
Należności od sektora finansowego	11.264.323	8.259.572	36,4%
Należności od sektora niefinansowego	32.191.808	31.151.081	3,3%
Należności od sektora budżetowego	7.239.007	7.243.182	0,0%
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	-	283.713	-
Dłużne papiery wartościowe	27.423.125	29.524.320	(7,1%)
Rzeczowe aktywa trwałe	2.217.478	2.449.915	(9,5%)
<i>Pozostałe aktywa</i>	<i>2.338.145</i>	<i>1.850.844</i>	<i>26,3%</i>
AKTYWA RAZEM	86.119.695	84.570.156	1,8%

Źródło: Sprawozdanie finansowe Grupy PKO BP

Wartość środków w kasie i operacji z Bankiem Centralnym Grupy PKO BP zmniejszyła się o kwotę 361,7 mln zł (9,5%) z kwoty 3.807,5 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 3.445,8 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r., co wynika z fluktuacji stanu tego konta związanej z normalną działalnością Banku.

Kwota należności od sektora finansowego uległa zwiększeniu w pierwszym półroczu 2004 r. o kwotę 3.004,7 mln zł (36,4%) z kwoty 8.259,6 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 11.264,3 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Bank wykorzystuje należności od sektora finansowego w celu zarządzania płynnością finansową i ryzykiem walutowym. Wzrost należności od sektora finansowego był spowodowany przede wszystkim zwiększeniem środków ulokowanych przez Bank w innych bankach o kwotę 2.503,0 mln zł (35,9%).

Kwota należności od sektora niefinansowego wzrosła w pierwszym półroczu 2004 r. o kwotę 1.040,7 mln zł (3,3%) z kwoty 31.151,1 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 32.191,8 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Wzrost w powyższym okresie był przede wszystkim spowodowany następującymi okolicznościami: (i) znaczącym wzrostem portfela kredytowego Banku w zakresie „nowego” portfela kredytów mieszkaniowych o kwotę 931,4 mln zł (9,0%) z kwoty 10.375,3 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 11.306,7 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r., (ii) wzrostem wartości kredytów udzielonych na rzecz klientów indywidualnych Banku o kwotę 536,7 mln zł (6,2%) z kwoty 8.682,5 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 9.219,2 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r., oraz (iii) zmniejszeniem wartości kredytów udzielonych na rzecz podmiotów gospodarczych o kwotę 614,7 mln zł (-7,0%) z kwoty 8.345,0 mln zł do kwoty 7.730,3 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r.

Wartość należności od sektora budżetowego pozostała praktycznie niezmienną według stanu na 31 grudnia 2003 r. w porównaniu do stanu na 30 czerwca 2004 r.

Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu zmniejszyły się z kwoty 283,7 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 0 złotych według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r., ponieważ według stanu na 30 czerwca 2004 r. Bank nie posiadał otwartej pozycji związanej z nabywaniem papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu.

Poziom dłużnych papierów wartościowych posiadanych przez Grupę zmniejszył się w pierwszym półroczu 2004 r. o kwotę 2.101,2 mln zł (7,1%) z kwoty 29.524,3 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 27.423,1 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r.. Bank wykorzystuje inwestycje w dłużne papiery wartościowe w celu zarządzania płynnością finansową i ryzykiem walutowym.

Poziom rzeczowych aktywów trwałych posiadanych przez Grupę obniżył się w pierwszym półroczu 2004 r. o kwotę 232,4 mln zł (9,5%) z kwoty 2.449,9 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty

2.217,5 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Spadek poziomu rzeczowych aktywów trwałych na dzień 30 czerwca 2004 r. w porównaniu do poziomu według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. spowodowany był w znacznej mierze ich amortyzacją, która w okresie I półrocza 2004 r. łącznie z umorzeniem wartości niematerialnych i prawnych wyniosła 259,2 mln zł.

Poziom pozostałych aktywów posiadanych przez Grupę zwiększył się o kwotę 487,3 mln zł (26,3%) z kwoty 1.850,8 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 2.338,1 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Na pozostałe aktywa składają się: należności od jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności, wartość firmy jednostek podporządkowanych, wartości niematerialne i prawne, rozliczenia międzyokresowe, akcje lub udziały w jednostkach zależnych, współzależnych, stowarzyszonych, akcje lub udziały w innych jednostkach, pozostałe papiery wartościowe i inne aktywa finansowe oraz inne aktywa. Wzrost był spowodowany przede wszystkim zwiększeniem o kwotę 440,8 mln zł udziałów lub akcji w innych jednostkach, pozostałych papierów wartościowych i innych aktywów finansowych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

3.2.2 Aktywa razem

Wartość aktywów razem posiadanych przez Grupę wzrosła o kwotę 1.549,5 mln zł (1,8%) z kwoty 84.570,2 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 86.119,7 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Powyższy wzrost był wynikiem czynników, które zostały omówione powyżej.

3.2.3 Pasywa

Poniższa tabela przedstawia strukturę pasywów Grupy PKO BP według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. oraz na dzień 30 czerwca 2004 r.

PASYWA	Stan na		30.06.2004 / 31.12.2003
	30.06.2004 (tys. zł)	31.12.2003 (tys. zł)	Zmiana (%)
Zobowiązania wobec sektora finansowego	1.766.758	1.202.120	47,0%
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	67.243.265	68.321.670	(1,6%)
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	4.110.230	3.178.790	29,3%
Pozostałe pasywa	1.275.685	1.195.700	6,7%
Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone	3.238.746	2.972.974	8,9%
Rezerwy	1.309.073	1.301.491	0,6%
Kapitały własne ¹	7.175.938	6.397.411	12,2%
PASYWA RAZEM	86.119.695	84.570.156	1,8%

Źródło: Sprawozdanie finansowe Grupy PKO BP

¹ W tym niepodzielony zysk netto dla danego okresu.

Zobowiązania wobec sektora finansowego wzrosły o kwotę 564,6 mln zł (47,0%) z kwoty 1.202,1 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 1.776,8 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Bank wykorzystuje zobowiązania wobec sektora finansowego w celu zarządzania płynnością.

Zobowiązania wobec sektora niefinansowego zmniejszyły się o kwotę 1.078,4 mln zł (1,6%) z kwoty 68.321,7 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 67.243,3 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Spadek był wynikiem łącznego zaistnienia następujących czynników: (i) zmniejszenia depozytów Klientów Bankowości Detalicznej oraz (ii) wzrostu depozytów Klientów Obszaru Finansowania Nieruchomości. Spadek wartości depozytów Klientów Bankowości Detalicznej był spowodowany postępującą dywersyfikacją portfeli oszczędnościowych klientów indywidualnych, na rzecz innych form oszczędzania. W okresie 6 miesięcy kończących się 30 czerwca 2004 r. Bank pośredniczył w sprzedaży obligacji Skarbu Państwa o wartości 3.160,4 mln zł, a wartość sprzedanych jednostek uczestnictwa funduszy PKO/CS TFI wyniosła 321,4 mln zł.

Zobowiązania wobec sektora budżetowego wzrosły o kwotę 931,4 mln zł (29,3%) z kwoty 3.178,8 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003r. do kwoty 4.110,2 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Wzrost został głównie spowodowany wzrostem środków na rachunkach bieżących i terminowych o 34,7%.

Koszty i przychody rozliczane w czasie oraz zastrzeżone wzrosły o kwotę 265,7 mln zł (8,9%) z kwoty 2.973,0 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r do kwoty 3.238,7 mln zł według stanu na dzień

30 czerwca 2004 r. Powyższy wzrost wynikał przede wszystkim z odsetek od kredytów mieszkaniowych „starego portfela” jak również ze wzrostu naliczonych odsetek od kredytów obrotowych w rachunku bieżącym oraz kredytów inwestycyjnych udzielanych podmiotom gospodarującym jak również odsetek od sald debetowych.

Poziom rezerw wzrósł o kwotę 7,6 mln zł (0,6%) z kwoty 1.301,5 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 1.309,1 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Wzrost w powyższym okresie wynikał głównie ze wzrostu poziomu rezerw na inne zobowiązania pozabilansowe (głównie linie kredytowe) o kwotę 5,2 mln zł.

Pozostałe pasywa Grupy PKO BP zwiększyły się o kwotę 80,0 mln zł (6,7%) z kwoty 1.195,7 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 1.275,7 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Pozostałe pasywa obejmują zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych, inne zobowiązania z tytułu instrumentów finansowych, fundusze specjalne, zobowiązania wobec jednostek podporządkowanych nieobjętych konsolidacją oraz kapitały mniejszości.

Kapitały własne Grupy PKO BP wzrosły o kwotę 778,5 mln zł (12,2%) z kwoty 6.397,4 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 7.175,9 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Wzrost był głównie wynikiem łącznego zaistnienia następujących czynników: wzrostu zysku netto za okres 6 miesięcy kończących się dnia 30 czerwca 2004 r., który wyniósł 845,7 mln zł, a także obniżenia wartości kapitału z aktualizacji wyceny w powyższym okresie o kwotę 67,9 mln zł, w wyniku aktualizacji wyceny wartości godziwej papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży.

Łączna wartość pasywów Grupy PKO BP zwiększyła się o kwotę 1.549,5 mln zł (1,8%) z kwoty 84.570,2 mln zł według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do kwoty 86.119,7 mln zł według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Wzrost był wynikiem łącznego zaistnienia czynników przedstawionych powyżej.

3.2.4 Analiza jakości portfela kredytowego

Poniższa tabela przedstawia szczegółowo jakość portfela kredytowego Banku. Zgodnie z poniższą tabelą pokrycie należności zagrożonych od klientów innych niż klienci sektora finansowego poprzez rezerwy oraz ustanowione zabezpieczenia uległo obniżeniu z 85,4% według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do 84,1% według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r.

Stosunek należności zagrożonych do należności brutto od klientów innych niż klienci sektora finansowego poprawił się z 12,5% według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. do 10,8% według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r. Powyższy spadek odzwierciedla poprawę warunków makroekonomicznych w Polsce w I półroczu 2004 r., która stopniowo wpływa na polepszenie sytuacji finansowej kredytobiorców. Na poprawę jakości portfela kredytów gospodarczych miała również wpływ obniżka z początkiem 2004 r. stawki podatku dochodowego od osób prawnych.

Istotny wpływ na zmniejszenie, w stosunku do poprzednich lat, poziomu ryzyka kredytowego mają podejmowane w Banku działania systemowe, szczególnie w zakresie kredytów konsumpcyjnych. Systematyczna poprawa portfela kredytów konsumpcyjnych wynika z wzrostu proporcji w portfelu Banku kredytów, które zostały udzielone z wykorzystaniem systemu scoringowego do oceny tych kredytów, a także z prowadzonych działań restrukturyzacyjno-windykacyjnych w zakresie kredytów trudnych oraz z eliminowania klientów obciążonych najwyższym poziomem ryzyka kredytowego dzięki wykorzystaniu raportów kredytowych z BIK S.A.

	Stan na		30.06.2004 / 31.12.2003
	30.06.2004 (tys. zł)	31.12.2003 (tys. zł)	Zmiana
Należności brutto od klientów:	53.435.904	49.403.235	8%
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	42.098.208	41.071.077	3%
- sektora niefinansowego	34.847.919	33.819.144	3%
- sektora budżetowego	7.250.289	7.251.933	0%
- sektora finansowego	11.337.696	8.332.158	36%
Należności zagrożone od klientów:	4.340.083	4.910.903	(12%)
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	4.249.742	4.812.606	(12%)
- sektora niefinansowego	4.212.271	4.782.971	(12%)
- sektora budżetowego	37.471	29.635	26%
- sektora finansowego	90.341	98.297	(8%)
Rezerwy na należności zagrożone od klientów:	2.543.728	2.604.772	(2%)
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	2.471.635	2.533.386	(2%)
- sektora niefinansowego	2.460.353	2.524.635	(3%)
- sektora budżetowego	11.282	8.751	29%
- sektora finansowego	72.093	71.386	1%
Wartość zabezpieczeń należności zagrożonych od klientów:	1.119.192	1.599.826	(30%)
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	1.103.402	1.577.486	(30%)
- sektora niefinansowego	1.088.886	1.560.740	(30%)
- sektora budżetowego	14.516	16.746	(13%)
- sektora finansowego	15.790	22.340	(29%)
WSKAŹNIKI:			
Stopień pokrycia należności zagrożonych od klientów (Rezerwy+Zabezpieczenia/ Należności zagrożone):	84,4%	85,6%	
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	84,1%	85,4%	
- sektora niefinansowego	84,3%	85,4%	
- sektora budżetowego	68,8%	86,0%	
- sektora finansowego	97,3%	95,3%	
Należności zagrożone w stosunku do należności brutto od klientów (bez odsetek zapadłych i niezapadłych):	8,6%	10,5%	
- innych niż klienci sektora finansowego, w tym:	10,8%	12,5%	
- sektora niefinansowego	13,2%	15,3%	
- sektora budżetowego	0,5%	0,4%	
- sektora finansowego	0,8%	1,2%	

Źródło: Sprawozdanie finansowe Grupy PKO BP, wskaźniki na podstawie sprawozdań finansowych Grupy PKO BP

3.2.5 Adekwatność kapitałowa

Poniższa tabela przedstawia stan funduszy własnych Grupy PKO BP według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. i według stanu na 30 czerwca 2004 r. oraz inne informacje dotyczące adekwatności kapitałowej Banku.

	Według stanu na		30.06.2004 / 31.12.2003
	30.06.2004 (tys. zł)	31.12.2003 (tys. zł)	Zmiana
Aktywa ważone ryzykiem¹	29.795.556	28.410.029	4,88%
Kwota wymogu kapitałowego, w tym:	2.458.742	2.350.818	4,59%
a) ryzyko kredytowe aktywów	2.314.583	2.191.622	5,61%
b) ryzyko kredytowe zobowiązań pozabilansowych	56.487	49.068	15,12%
c) ryzyko rynkowe	83.360	107.638	(22,56%)
d) pozostałe	4.312	2.490	73,17%
Fundusze własne netto, w tym:	5.940.866	4.806.420	23,60%
- kapitał zakładowy	1.000.000	1.000.000	0,00%
- kapitał zapasowy	2.802.781	1.783.827	57,12%
- kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny środków trwałych	150.505	151.465	(0,63%)
- pozostałe kapitały rezerwowe	2.370.000	2.160.000	9,72%
- akcje i udziały w podmiotach finansowych	(55.948)	(30.380)	84,16%
- wartości niematerialne i prawne	(312.737)	(274.406)	13,97%
- wynik z lat ubiegłych	4.726	41.938	(88,73%)
- emisja własnych papierów wartościowych	-	-	b.d.
- brakująca kwota wymaganych rezerw celowych	-	-	b.d.
- kapitały mniejszości	-	503	b.d.
- wartość firmy jednostek podporządkowanych	(48.784)	(59.915)	(18,58%)
- ujemna wartość firmy jednostek podporządkowanych	-	-	b.d.
- ujemne różnice kursowe z konsolidacji	-	-	b.d.
- dodatnie różnice kursowe z konsolidacji	-	-	b.d.
- kapitał krótkoterminowy	30.323	33.388	(9,18%)
Współczynnik wypłacalności	19,33	16,36	-

Źródło: Sprawozdania finansowe Grupy PKO BP

¹ Bez ryzyka rynkowego.

W związku z dokonaniem przez Walne Zgromadzenie w dniu 27 maja 2004 r. podziałem zysku za rok 2003 fundusze własne Banku wzrosły w I połowie 2004 roku o 1.134,4 mln zł, a w efekcie poziom współczynnika wypłacalności na 30 czerwca 2004 r. wyniósł 19,3% i był o 3,0 punkty procentowe wyższy niż 31 grudnia 2003 r.

3.2.6 Działalność Grupy Kapitałowej w podziale na segmenty działalności gospodarczej

Poniższa tabela przedstawia wynik działalności bankowej Grupy PKO BP w okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. w podziale na poszczególne segmenty działalności gospodarczej. Dane w tabeli pochodzą z systemu informacji zarządczej Banku i nie podlegały badaniu ani przeglądowi przez biegłego rewidenta. W prezentowanym w tabeli wyniku działalności bankowej ujęto: zarządczy wynik z odsetek, zarządczy wynik z pozycji wymiany (w przypadku skonsolidowanych spółek – bilansowy) oraz wyniki bilansowe: z prowizji, z przychodów z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych, z operacji finansowych, z pozostałej działalności operacyjnej.

	Segment korporacyjny	Segment detaliczny	Segment działalności skarbu	Segment mieszkaniowy	Pozostałe segmenty ¹	Razem Grupa Kapitałowa
Kwota (w tys. zł)						
Wynik zarządczy z odsetek łącznie z bilansowym wynikiem z prowizji i opłat	417.944	1.516.218	79.173	344.046	47.481	2.404.862
Przychody z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych	-	-	-	-	18.837	18.837
Wynik z pozycji wymiany	-	-	175.233	-	(634)	174.599
Wynik z operacji finansowych (łącznie z pozostałymi przychodami i kosztami operacyjnymi)	2.235	10.459	78.962	(1.389)	56.860	147.127
Wynik z działalności bankowej²	420.179	1.526.677	333.368	342.657	122.544	2.745.425

Źródło: Dane własne Banku.

¹ Pozostałe segmenty obejmują: segment inwestycyjny, segment usług leasingowych, segment funduszu emerytalnego i inne.

² Wynik zarządczy z odsetek dla obszarów działalności gospodarczej segmentów stanowi sumę wyników zarządczych z odsetek dla poszczególnych grup usług w danym obszarze działalności i jest wyliczany w sposób następujący: (a) dla depozytów jako różnica między wyceną średnich stanów depozytów cenami transferowymi a kosztami odsetkowymi, (b) dla kredytów jako różnica między przychodami odsetkowymi a wyceną średnich stanów kredytów cenami transferowymi.

W okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 roku najbardziej dochodowy był segment detaliczny oraz segment korporacyjny.

Poniższa tabela przedstawia aktywa i pasywa Grupy PKO BP w podziale na poszczególne segmenty działalności gospodarczej na dzień 30 czerwca 2004 r.

	Segment korporacyjny	Segment detaliczny	Segment działalności skarbu	Segment mieszkaniowy	Pozostałe segmenty ¹	Razem Grupa Kapitałowa
Kwota (tys. zł)						
Aktywa segmentu	14.218.163	7.363.956	36.714.346	15.360.450	1.451.978	75.108.893
Inwestycje segmentu w jednostkach podporządkowanych wycen. met. praw własności	-	-	-	-	73.969	73.969
Aktywa segmentu ogółem	14.218.163	7.363.956	36.714.346	15.360.450	1.525.947	75.182.862
Pozostałe aktywa (nieprzypisane)	-	-	-	-	-	10.936.833
Aktywa ogółem	-	-	-	-	-	86.119.695
Pasywa segmentu	9.962.837	54.702.559	1.482.150	6.760.243	803.760	73.711.549
Wynik zarządczy segmentu	95.572	312.744	321.672	183.635	64.435	978.058
Pasywa segmentu ogółem	10.058.409	55.015.303	1.803.822	6.943.878	868.195	74.689.607
Pozostałe pasywa (nieprzypisane)	-	-	-	-	-	11.430.088
Pasywa ogółem	-	-	-	-	-	86.119.695

Źródło: Dane własne Banku.

¹ Pozostałe segmenty obejmują: segment inwestycyjny, segment usług leasingowych, segment funduszu emerytalnego i inne.

W okresie 6 miesięcy kończącym się dnia 30 czerwca 2004 r. segment detaliczny miał największy udział w pasywach Grupy PKO BP z 63,88% łącznej kwoty pasywów Grupy PKO BP. Segment działalności skarbu zarządzał 42,63% aktywów Grupy PKO BP według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r., a segmenty: mieszkaniowy, korporacyjny i detaliczny, zarządzały odpowiednio 17,83%, 16,51% oraz 8,55% aktywów Grupy PKO BP według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r.

4 CZYNNIKI I NIETYPOWE ZDARZENIA MAJĄCE WPLYW NA WYNIKI GRUPY PKO BP W I PÓLROCZU 2004 R.

4.1 Czynniki makroekonomiczne

W I kwartale 2004 r. nastąpiło silne przyspieszenie wzrostu gospodarczego w Polsce. PKB wzrósł w tym okresie o 6,9% w porównaniu z I kwartałem 2003 r., a głównym czynnikiem wzrostu był popyt krajowy, przy mniejszym udziale eksportu netto. Silne ożywienie popytu krajowego było wynikiem znacznego przyrostu zapasów przedsiębiorstw oraz wzrostu popytu konsumpcyjnego (w następstwie czynników związanych z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, m.in. nasilenia się oczekiwań na wzrost cen po 1 maja 2004 r.) oraz stopniowego ożywienia inwestycji przedsiębiorstw.

W kwietniu w wyniku czynników związanych z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej (UE) oraz oczekiwanych zmian w ustawie o VAT, odnotowano silny wzrost produkcji przemysłowej, sprzedaży detalicznej, eksportu i importu. W maju i czerwcu 2004 r. ustały czynniki nadzwyczajne związane z akcesją do UE, i w efekcie nastąpiło wyhamowanie tendencji wzrostowych szczególnie w sprzedaży detalicznej, niemniej nie na tyle silne by zagrozić dynamicznemu wzrostowi PKB w II kw. 2004 r., który wyniósł 6,1%. Podobnie jak w I kwartale w II kwartale bieżącego roku głównymi czynnikami wzrostu pozostały: konsumpcja i przyrost zapasów, a w mniejszej skali eksport.

Na rynku pracy nie zaobserwowano widocznych efektów polepszenia kondycji finansowej przedsiębiorstw ani skutków ożywienia gospodarczego. Pomimo niewielkiej poprawy w skali roku, sytuacja na rynku pracy była wciąż trudna - w końcu czerwca 2004 r. stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła 19,5%, bez pracy pozostawało 3 mln 71 tys. osób.

Pomimo odnotowanego przyspieszenia gospodarczego i wzrostu dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych, w I połowie 2004 r. utrzymała się tendencja spadkowa depozytów gospodarstw domowych. Relatywnie niska dochodowość lokat bankowych sprzyjała procesowi przesuwania środków do alternatywnych sposobów gromadzenia oszczędności, prowadząc do spadku udziału oszczędności gromadzonych w bankach w sumie oszczędności gospodarstw domowych. Jednocześnie poprawa sytuacji finansowej firm na skutek ożywienia gospodarczego przyczyniła się do przyrostu depozytów przedsiębiorstw.

W pierwszych miesiącach 2004 roku kontynuowana była tendencja wzrostowa kredytów dla gospodarstw domowych, stymulowana przede wszystkim przez wysoki popyt na kredyty mieszkaniowe. Jednocześnie, pomimo ożywienia gospodarczego zainteresowanie kredytem ze strony przedsiębiorstw utrzymywało się na bardzo niskim poziomie. Popyt na kredyt był ograniczany przez niepewność odnośnie sytuacji politycznej w kraju oraz obawy firm przed zmianą warunków działalności gospodarczej po wejściu Polski do UE.

W pierwszej połowie 2004 roku odnotowano znaczny wzrost dynamiki cen towarów i usług konsumpcyjnych, a roczny wskaźnik inflacji osiągnął w czerwcu poziom 4,4%, wobec 1,6% w styczniu. Tym samym wskaźnik inflacji przekroczył górną granicę celu inflacyjnego wyznaczonego przez Radę Polityki Pieniężnej (3,5%). Do szybszego niż w 2003 roku wzrostu cen przyczyniły się przede wszystkim podwyżki cen paliw wynikające z wysokich notowań cen ropy naftowej na rynkach światowych. Wzrost inflacji w maju i czerwcu 2004 r. wynikał również ze zmian stawek podatku VAT, a także ze zwiększenia popytu zewnętrznego na polskie towary żywnościowe po przystąpieniu Polski do UE.

4.2 Polityka pieniężna NBP

Zgodnie ze Strategią polityki pieniężnej po 2003 roku głównym celem polityki monetarnej było stabilizowanie rocznego wskaźnika inflacji na poziomie 2,5% z dopuszczalnym przedziałem wahań +/-1 punkt procentowy. Szybki wzrost inflacji oraz perspektywa przekroczenia górnej granicy celu inflacyjnego skłoniły Radę Polityki Pieniężnej w kwietniu 2004 r. do zmiany nastawienia w polityce monetarnej z neutralnego na restrykcyjne. W czerwcu 2004 r. Rada Polityki Pieniężnej podniosła podstawowe stopy procentowe o 0,5 punktu procentowego. W rezultacie stopa lombardowa osiągnęła poziom 7,25%, stopa referencyjna 5,75%, a stopa depozytowa 4,25%.

4.3 Otoczenie regulacyjne

Najważniejsze wydarzenia w środowisku regulacyjnym systemu bankowego w I półroczu 2004 roku były podporządkowane dalszej harmonizacji prawa polskiego z prawem UE, praktykom stosowanym przez poszczególne kraje UE, standardom Europejskiego Banku Centralnego oraz rozwiązaniom wynikającym ze zmian systemowych dokonywanych z inicjatywy Sejmu, Rządu i organów NBP.

Najistotniejsze zmiany w otoczeniu regulacyjnym oddziałujące na sytuację Banku w I półroczu 2004 roku dotyczyły:

- nowelizacji przepisów o rachunkowości, a w szczególności umożliwienie Bankowi zaliczania do przychodów odsetek od należności pod obserwacją;
- nowych rozwiązań w zakresie tworzenia rezerw celowych (m.in. modyfikacja zasad klasyfikacji ekspozycji, nowa klasyfikacja kredytów i tworzenia rezerw na ekspozycje detaliczne, ograniczenia czasowe w uwzględnianiu zabezpieczeń przy pomniejszaniu podstawy tworzenia rezerw, uszczegółowienie wymogów wobec wewnętrznych „modeli ryzyka kredytowego”);
- zmiany w regulacji dotyczącej zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, w tym z tytułu przekroczenia limitów koncentracji wierzytelności, sposobu i szczegółowych zasad obliczania współczynnika wypłacalności z uwzględnieniem powiązań banków z innymi podmiotami zależnymi lub działającymi w tym samym holdingu oraz określenia dodatkowych pozycji banku ujmowanych łącznie z funduszami własnymi w rachunku adekwatności kapitałowej oraz zakresu i sposobu ich wyznaczania;
- nowelizacji Prawa Bankowego, która z dniem 1 maja 2004 roku uregulowała problematykę sekurytyzacji wierzytelności bankowych i outsourcingu, tworząc nowe możliwości dla działalności Banku, ale też nałożyła na Bank nowe obowiązki (np. w zakresie odpowiedzialności w związku z utratą dokumentów oszczędnościowych, tajemnicy bankowej, kontroli wewnętrznej, podporządkowania się nadzorowi skonsolidowanemu). Wprowadziła również nowe rozwiązania odnoszące się do płynności płatniczej Banku;
- nowelizacji ustawy o podatku od towarów i usług wraz z przepisami wykonawczymi. Nowe rozwiązania w zasadniczy sposób wpłynęły na ustalanie zobowiązań Banku z tytułu podatku VAT. Od 1 kwietnia 2004 r. VAT Bank dokonuje rozliczeń z tytułu VAT jako samodzielny podatnik. Stworzone ustawowe warunki dla prowadzenia scentralizowanych rozliczeń pozwoliły na ich objęcie efektywnym nadzorem wewnątrzbankowym i na ujednoczenie praktyki kwalifikacji podatkowej w ramach Banku. Centralizacja rozliczeń VAT umożliwiła ponadto jednorazowe rozliczenie narosłej w jednostkach organizacyjnych Banku nadwyżki podatku VAT naliczonego nad należnym;
- zmiany systemu tworzenia, utrzymywania oraz oprocentowania rezerwy obowiązkowej. Od 1 maja 2004 r. wprowadzono oprocentowanie środków rezerwy obowiązkowej w wysokości 0,9 stopy redyskontowej weksli. Jednak w 2004 roku tylko 20% odsetek stanowi przychody Banku. Pozostała część zasila Fundusz Poręczeń Unijnych, stanowiący mechanizm refinansowania i współfinansowania funduszy UE;
- nowych rozwiązań regulacyjnych tworzących warunki dla zaangażowania się Banku w absorpcję funduszy strukturalnych (np. ustawa o Narodowym Planie Rozwoju, ustawa o Funduszu Poręczeń Unijnych, zmiany w ustawie o finansach publicznych i ustawie o pomocy publicznej i zamówieniach publicznych).

Opisane zmiany w otoczeniu prawnym skutkowały koniecznością poniesienia przez PKO BP dodatkowych nakładów finansowych i organizacyjnych, znalazły wyraz w strukturze aktywów i wynikach finansowych Banku, pozytywnie wpłynęły na współczynnik wypłacalności Banku, a także umożliwiały Bankowi realizację nowych inicjatyw biznesowych.

Na działalność pozostałych spółek Grupy PKO BP szczególnie miała wpływ zmiana ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych oraz zmiana ustawy o podatku od towarów i usług w tym dotycząca leasingu.

4.4 Otoczenie konkurencyjne

W I półroczu 2004 roku banki w Polsce odnotowały poprawę wyników finansowych. Istotnymi czynnikami mającymi wpływ na zwiększenie dynamiki działalności banków były:

- poprawa kondycji finansowej klientów będąca efektem lepszej koniunktury gospodarczej,
- zmiany w regulacjach prawnych dotyczących zasad tworzenia rezerw na ryzyko, które poprawiły jakość portfeli kredytowych banków,
- rosnąca skłonność gospodarstw domowych do zaciągania kredytów.

W efekcie banki będące największymi konkurentami PKO BP, poprawiły wyniki finansowe sprzed roku, jednak zdecydowanie najwyższy wynik finansowy netto odnotował PKO BP.

Wpływ na rozwój sektora bankowego miały również zachodzące procesy i zmiany strukturalne. Do najważniejszych z nich należały:

- rosnąca konkurencja na rynku usług bankowych przejawiająca się m.in.:
 - wchodzeniem na rynek usług bankowych instytucji pozabankowych, w szczególności funduszy inwestycyjnych, firm leasingowych, funduszy emerytalnych, firm ubezpieczeniowych oraz firm pośrednictwa kredytowego. Instytucje pozabankowe stały się poważnym konkurentem w odniesieniu do produktów depozytowych i kredytowych banków. Banki odnotowały dalszy spadek depozytów gospodarstw domowych;
 - wzrostem popytu na kredyt, przede wszystkim na kredyt mieszkaniowy, spowodowanym zapowiedzią podwyższenia stawki VAT na materiały budowlane oraz obawami wzrostu cen nieruchomości po przystąpieniu Polski do UE. Rynek kredytów mieszkaniowych stał się obecnie jednym z najszybciej rozwijających się i najbardziej konkurencyjnych segmentów bankowości;
 - zwiększonym popytem ze strony małych i średnich przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego oraz rolników indywidualnych na kredyty umożliwiające realizację projektów z udziałem bezzwrotnych środków UE;
 - rozszerzaniem i unowocześnianiem oferty produktowej oraz poszukiwaniem dodatkowych źródeł dochodów. Banki różnicowały ceny usług w zależności od segmentu klientów, promowały pakiety i programy lojalnościowe;
 - rozwojem bankowości elektronicznej, w tym usług oferowanych przez Internet i telefon.
- optymalizacja kosztów działania. Rosnącym wydatkom związanym z obsługą systemów informatycznych, usługami telekomunikacyjnymi, doradczymi oraz akcjami promocyjno-reklamowymi towarzyszyły procesy racjonalizacji sieci placówek i wydatków osobowych.
- zmiany strukturalne, m.in. wycofanie się lub wejście na rynek nowych podmiotów. Dresdner Bank zrezygnował z działalności w Polsce; Santander Central Hispano, największy bank hiszpański, przejął Bank of America Polska specjalizujący się w udzielaniu kredytów samochodowych oraz finalizuje zakup Polskiego Towarzystwa Finansowego; trzeci pod względem wielkości bank w Danii - Jyske Bank - otworzy swój oddział w Polsce.

4.5 Zmiana zasad rachunkowości

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe na dzień i za okres sześciu miesięcy zakończony 30 czerwca 2004 r. było przedmiotem przeglądu przez biegłego rewidenta. W dniu 1 stycznia 2004 r. wprowadzone zostały zmiany do Polskich Standardów Rachunkowości, a skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres sześciu miesięcy zakończony w dniu i na dzień 30 czerwca 2004 r. zostało przygotowane z uwzględnieniem powyższych zmian do standardów rachunkowości. W wyniku powyższego, wyłącznie dla celów porównawczych, bilans na dzień 30 czerwca 2003 r. oraz rachunek zysków i strat za okres sześciu miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2003 r. sporządzone zostały przy zastosowaniu jednolitych zasad rachunkowości w odniesieniu do zasad stosowanych przez Grupę PKO BP S.A. w okresie sześciu miesięcy zakończonym dnia 30 czerwca 2004 r. W wyniku wprowadzenia zmian do PSR, dane za okres sześciu miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2004 r. nie są porównywalne z danymi, przedstawionymi w zbadanym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zamieszczonym w Rozdziale VIII. Opis zmian i reklasyfikacji danych na dzień 31 grudnia 2003 r. w stosunku do zatwierdzonego skonsolidowanego

sprawozdania finansowego Grupy PKO BP za rok zakończony dnia 31 grudnia 2003 r. wynikających z powyższych zmian w Polskich Standardach Rachunkowości został przedstawiony w punktach 33 i 34 Dodatkowych Not Objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy PKO BP za okres sześciu miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2004 r.

5 KIERUNKI ZMIAN W DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W OKRESIE OD SPORZĄDZENIA OSTATNIEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO ZAMIESZCZONEGO W PROSPEKCIE DO DATY AKTUALIZACJI PROSPEKTU

Od dnia, na który sporządzono ostatnie sprawozdanie finansowe do dnia aktualizacji Prospektu, w opinii Emitenta nie zaszły żadne istotne zmiany w kierunkach działalności Banku.

Natomiast do istotnych zdarzeń po dacie sporządzenia ostatniego sprawozdania finansowego zamieszczonego w Prospekcie należy nabycie w dniu 5 sierpnia 2004 r. 25% plus jednej akcji Banku Pocztowego, nabycie w dniu 26 sierpnia 2004 r. 66,65% akcji KBU oraz nabycie w dniu 8 września 2004 r. 100% akcji Domu Maklerskiego Broker.

6 CHARAKTERYSTYKA ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH CZYNNIKÓW ISTOTNYCH DLA ROZWOJU GRUPY PKO BP

6.1 Charakterystyka zewnętrznych czynników istotnych dla rozwoju Grupy PKO BP

Poniżej przedstawiono najważniejsze zewnętrzne czynniki mające istotny wpływ na rozwój działalności Banku i Grupy PKO BP:

6.1.1 Czynniki makroekonomiczne

Najistotniejszymi czynnikami makroekonomicznymi wpływającymi na rozwój Grupy Kapitałowej są: tempo wzrostu gospodarczego, kształtowanie się poziomu depozytów i kredytów sektora bankowego, wysokość stóp procentowych, sytuacja na rynku skarbowych papierów wartościowych i rynku walutowym.

6.1.2 Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej stworzono warunki dla wzrostu konkurencji na rynku finansowym, na którym działa Grupa Kapitałowa. Ponadto, członkostwo Polski w UE stwarza możliwości korzystania z bezzwrotnej pomocy finansowej UE szczególnie jednostkom samorządu terytorialnego oraz małym i średnim przedsiębiorstwom, a bankom daje możliwości uczestniczenia w procesie ich absorpcji poprzez udział w prefinansowaniu projektów i w finansowaniu udziału własnego beneficjenta.

6.1.3 Przyjęcie Polski do strefy EURO

Istotne znaczenie dla funkcjonowania sektora bankowego będzie miało przystąpienie przez Polskę do Unii Gospodarczej i Walutowej. Do czasu przystąpienia Polski do Europejskiego Mechanizmu Kursowego ERM2 poprzedzającego wstąpienie do strefy EURO, w Polsce będzie obowiązywał system płynnego kursu walutowego. Z punktu widzenia banków sprawą o istotnej wadze będzie kwestia ostatecznego ustalenia szerokości wahań kursu złotego wobec EURO w systemie ERM2.

Jednocześnie kształtowanie się oczekiwań rynkowych odnośnie prawdopodobieństwa spełnienia przez Polskę tzw. kryteriów konwergencji z Maastricht oraz momentu wstąpienia Polski do strefy EURO będzie istotnym czynnikiem wpływającym na sytuację na rynku finansowym, w tym przede wszystkim na rynku skarbowych papierów wartościowych i rynku walutowym.

6.1.4 Zawężająca się marża odsetkowa

Oczekuje się, że struktura przychodów banków w Polsce będzie upodabniać się do struktury istniejącej w pozostałych państwach członkowskich Unii Europejskiej. W wyniku powyższego przychody banków w Polsce mogą ulec obniżeniu w odniesieniu do przychodów z tytułu odsetek, co zmusi banki do poszukiwania dodatkowych źródeł przychodów, takich jak przychody z tytułu prowizji i opłat, a także do rozpoczęcia intensywnej sprzedaży na rzecz instytucji niebankowych i zaangażowania się z nowe programy rządowe czy w rozprawdzanie funduszy wspólnotowych.

6.1.5 Wdrożenie zasad Nowej Umowy Kapitałowej

Istotny wpływ na działalność Banku w perspektywie średniookresowej będzie miało wdrożenie wytycznych Nowej Umowy Kapitałowej przyjętych przez Komitet Bazylejski, określającej nowe wymogi odnośnie adekwatności kapitałowej, oraz dyrektywy UE dotyczącej adekwatności kapitałowej (tzw. dyrektywa CAD 3). Wdrożenie Nowej Umowy Kapitałowej zaplanowane jest na 2006/2007 r. Ze względu na stosunkowo duży zakres zmian banki powinny w możliwie najkrótszym terminie rozpocząć prace nad przygotowaniem się do zmian z niej wynikających.

6.1.6 Zmiany w otoczeniu regulacyjnym

Zmiany otoczenia regulacyjnego są przede wszystkim wynikiem wdrażania do prawa polskiego rozwiązań UE tworzących warunki dla zapewnienia pełnej integracji europejskiego rynku usług finansowych oraz zmian systemowych dokonywanych z inicjatywy Sejmu, Rządu i organów NBP. Szczególnie istotne znaczenie mają:

- zmiany systemu tworzenia rezerwy obowiązkowej i zbliżenie go do obowiązującego banki w krajach Unii Europejskiej,
- liberalizacja zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków,
- zmiany wprowadzone obszerną nowelizacją Prawa Bankowego, która weszła w życie 1 maja 2004 r.,
- nowe rozwiązania z zakresu ochrony praw konsumentów, w tym dotyczące kredytu konsumenckiego, elektronicznych instrumentów płatniczych, zabezpieczeń dokumentów sporządzanych na elektronicznych nośnikach informacji,
- obniżenie wysokości stawki podatku dochodowego od osób prawnych w 2004 r. do 19%,
- obowiązujące od 1 maja 2004 r. nowe rozwiązania ustawowe dotyczące podatku VAT,
- zmiany w zakresie zasad rachunkowości, w tym obowiązek stosowania z dniem 1 stycznia 2005 r. metodologii zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej dla wyceny aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności, udzielonych kredytów, pożyczek oraz innych finansowych należności własnych Banku, a także zobowiązań finansowych nieprzeznaczonych do obrotu i niebędących instrumentami pochodnymi.

6.1.7 Rozwój nowych technologii

Należy oczekiwać dalszego rozwoju nowoczesnych technik i technologii bankowych. Intensywnie będzie rozwijała się bankowość elektroniczna, w tym głównie internetowa i mobilna, której będą sprzyjały rozwój technologii w zakresie zabezpieczeń systemów, popularyzacja urządzeń przenośnych nowej generacji oraz presja na obniżanie kosztów obsługi klienta.

6.2 Charakterystyka wewnętrznych czynników istotnych dla rozwoju Grupy Kapitałowej

Poniżej przedstawiono najważniejsze wewnętrzne czynniki mające istotny wpływ na rozwój działalności Banku i Grupy PKO BP:

6.2.1 Wprowadzenie ZSI

Wdrożenie Zintegrowanego Systemu Informatycznego będzie miało istotne znaczenie dla rozwoju Grupy Kapitałowej. System umożliwi Bankowi wzrost efektywności pracy na wszystkich poziomach organizacji, a w szczególności stworzy warunki do aktywnej sprzedaży usług finansowych w sieci dystrybucji.

6.2.2 Reorganizacja Banku

Bank kontynuuje rozpoczęty w 2003 r. proces modernizacji. Celem jej jest stworzenie banku nowoczesnego, będącego trwale rentowną, sprawnie zarządzaną i efektywną organizacją. Obejmuje on przede wszystkim unowocześnienie i dostosowanie do realiów rynkowych struktury organizacyjnej całego Banku, w tym reorganizację oddziałów regionalnych i wszystkich placówek operacyjnych PKO BP SA oraz zmianę filozofii zarządzania Bankiem (patrz pkt 1.3 Rozdziału VII).

6.2.3 Zatrudnienie

Na dzień 31 grudnia 2003 r., zatrudnienie w Banku wynosiło 37.656 osób. Bank realizując program racjonalizacji zatrudnienia dostosowuje jego poziom do rozmiarów i potrzeb prowadzonej działalności. Jednocześnie Bank systematycznie podnosi efektywność wykorzystania zasobów ludzkich.

Bank rozwija kompetencje pracowników na wszystkich poziomach organizacji m.in. poprzez rozwój racjonalnego programu zatrudnienia, długofalowy program rozwoju kadr i system ocen jasno powiązany z systemem motywacyjnym, który ma na celu zapewnienie utrzymania i poszerzenia najwyższej jakości kadry Banku.

6.2.4 Wdrożenie innych niż ZSI systemów zarządczych

Wraz z wprowadzeniem ZSI, system zarządzania Bankiem będzie wspierany systematycznie wdrażanymi systemami informatycznymi, takim jak:

- System Informacji Zarządczej,
- System Zarządzania Ryzykiem,
- System Gospodarki Własnej.

6.2.5 Rozwój działalności w innych dziedzinach

Bank wychodząc naprzeciw rosnącym oczekiwaniom klientów rozszerza zakres swojej działalności m.in. działalność w zakresie usług maklerskich poprzez nabycie 100% akcji Domu Maklerskiego Broker (dawna nazwa HSBC Securities Polska S.A.).

Bank zamierza także prowadzić działalność typu *venture capital*.

6.2.6 Rozwój działalności na rynkach zagranicznych

W związku z nabyciem w sierpniu 2004 r. większościowego pakietu akcji KBU Grupa PKO BP rozpoczęła działalność na Ukrainie.

Bank dostosuje formę obecności na wybranych rynkach do lokalnych uwarunkowań i założonych celów strategicznych.

7 PRZEWIDYWANIA ODNOŚNIE DO CZYNNIKÓW ISTOTNYCH DLA ROZWOJU GRUPY PKO BP ORAZ OPIS PERSPEKTYW ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI GOSPODAR-CZEJ GRUPY PKO BP

7.1 Przewidywania odnośnie zewnętrznych czynników istotnych dla rozwoju Grupy PKO BP

Poniżej przedstawiono przewidywanie odnośnie najważniejszych zewnętrznych czynników mających istotny wpływ na rozwój działalności Banku i Grupy PKO BP.

7.1.1 Czynniki makroekonomiczne

Tempo wzrostu gospodarczego stanowi kluczowy czynnik wpływający na rozwój Banku, gdyż determinuje on popyt na produkty i usługi bankowe oraz jakość portfela kredytowego Banku. Przewiduje się, że po okresie spowolnienia tempa wzrostu gospodarczego w latach 2001-2002, zapoczątkowane w 2003 r. ożywienie koniunktury będzie kontynuowane w kolejnych latach. Utrzymanie relatywnie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego powinno skutkować wzrostem popytu na usługi i produkty bankowe oraz stopniową poprawą jakości portfeli kredytowych banków.

Wraz z postępującym ożywieniem koniunktury gospodarczej i związanej z tym stopniową poprawą sytuacji materialnej gospodarstw domowych oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw należy oczekiwać przyrostu depozytów gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w systemie bankowym. Tendencje te będą ograniczane przez zmiany w strukturze oszczędności, przejawiające się wzrostem udziału alternatywnych wobec depozytów bankowych sposobów oszczędzania.

Jednocześnie wraz z utrzymywaniem się tendencji wzrostowych w gospodarce można oczekiwać wzrostu popytu na kredyty zarówno ze strony gospodarstw domowych zwiększających konsumpcję, jak i przedsiębiorstw finansujących rosnące nakłady inwestycyjne. Przewiduje się, że w szybkim tempie zwiększać się będzie popyt na kredyty na cele mieszkaniowe.

Czynnikiem makroekonomicznym szczególnie istotnym dla rozwoju Banku jest wysokość nominalnych i realnych stóp procentowych. Poziom stóp procentowych wpływa na wysokość marży odsetkowej, a tym samym wpływa na poziom osiąganych przez banki dochodów. W latach 2004-2007 w następstwie umiarkowanego wzrostu inflacji należy oczekiwać wzrostu stóp procentowych, co powinno mieć pozytywny wpływ na poziom dochodów odsetkowych banków.

Ponadto czynnikiem oddziałującym na wynik Banku będzie sytuacja na rynku skarbowych papierów wartościowych, na którą wpływ będą miały: wielkość potrzeb pożyczkowych państwa, bieżący poziom stóp procentowych banku centralnego, oczekiwania rynkowe odnośnie do kształtowania się przyszłych stóp procentowych, sytuacja polityczna w Polsce rzutująca na premię za ryzyko inwestycji w skarbowe papiery wartościowe oraz tendencje na światowych rynkach finansowych.

7.1.2 Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej

Należy oczekiwać wzrostu konkurencji na rynku finansowym zarówno ze strony banków krajowych jak i banków zagranicznych oraz instytucji pozabankowych, które agresywnie wkraczając na rynek stają się coraz poważniejszym konkurentem dla bankowych produktów depozytowych i kredytowych. Z drugiej jednak strony, członkostwo Polski w UE stwarza możliwości korzystania z bezzwrotnej pomocy finansowej UE szczególnie jednostkom samorządu terytorialnego oraz małym i średnim przedsiębiorstwom, a bankom daje możliwości uczestniczenia w procesie ich dystrybucji oraz współfinansowania projektów. Bank planuje aktywne uczestnictwo w obsłudze funduszy unijnych.

7.1.3 Przyjęcie Polski do strefy EURO

Można się spodziewać, że Polska przystąpi do strefy EURO najwcześniej w 2009 r. Oznacza to, że złoty zostanie włączony do Europejskiego Mechanizmu Kursowego ERM2 najprawdopodobniej nie wcześniej niż z początkiem 2006 r. Zatem do tego czasu w Polsce będzie obowiązywał system płynnego kursu walutowego, co będzie miało istotne znaczenie dla polityki zarządzania ryzykiem walutowym przez banki. Równocześnie ustalenie szerokości wahań kursu złotego wobec EURO w systemie ERM2, rzutować będzie na poziom ryzyka kursowego ponoszonego przez banki po wstąpieniu Polski do ERM2.

7.1.4 Zawężająca się marża odsetkowa

Można spodziewać się, że struktura dochodów banków w Polsce będzie się zbliżać do istniejących obecnie w UE. Oznaczać to będzie spadek znaczenia dochodów odsetkowych, a tym samym dążenie do zwiększenia dochodów pozaodsetkowych. Banki będą zwiększać dochody prowizyjne, efektywnie prowadzić sprzedaż związaną wykorzystując w tym celu swoje powiązania kapitałowe z instytucjami niebankowymi, angażować się w nowe programy rządowe oraz uczestniczyć w dystrybucji środków finansowych z UE.

7.1.5 Wdrożenie zasad Nowej Umowy Kapitałowej

Nowa Umowa Kapitałowa może powodować wzrost wymogów kapitałowych, dodatkowe wymagania wobec systemów informacji zarządczej, procesu zarządzania ryzykiem jak również w zakresie sprawozdawczości zewnętrznej. Należy podkreślić także, że wdrożenie Nowej Umowy Kapitałowej będzie miało istotny wpływ nie tylko na sytuację Banku, ale też na sytuację jego klientów, od których będzie oczekiwane w większym niż dotychczas stopniu posiadanie ratingów zewnętrznych agencji ratingowych.

Zastosowanie podstawowych metod wyznaczania wymogów kapitałowych (metoda standardowa – ryzyko rynkowe i kredytowe, metoda podstawowa – ryzyko operacyjne), których stosowanie począwszy od 2007 r. będzie obligatoryjne, prawdopodobnie spowoduje wzrost wymogów kapitałowych oraz spadek współczynnika wypłacalności.

Natomiast w przypadku zastosowania metod zaawansowanych (metoda podstawowa i zaawansowana IRB – ryzyko kredytowe, metoda standardowa oraz pomiaru wewnętrznego – ryzyko operacyjne) nastąpi większy, niż w przypadku stosowania metod podstawowych, spadek wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego oraz obniżenie wymogów z tytułu ryzyka operacyjnego.

Poniższa tabela przedstawia przewidywany przez Bank wpływ Nowej Umowy Kapitałowej na wymogi kapitałowe, fundusze własne oraz współczynnik wypłacalności Banku.

(w mln zł)

Lp.	Kategoria	31.12.2003		zmiana
		obecnie	zgodnie z NUK ¹	
1.	Całkowity wymóg kapitałowy:	2.593	2.901	11,9%
1.1	z tytułu ryzyka kredytowego	2.467	1.943	-21,2%
1.2	z tytułu ryzyka rynkowego	127	127	0%
1.3	z tytułu ryzyka operacyjnego		831	-
2.	Aktywa i zobowiązania pozabilansowe ważone ryzykiem (całkowity wymóg kapitałowy * 12,5)	32.413	36.257	11,86%
3.	Fundusze własne	4.877	4.877	-
4.	Współczynnik wypłacalności	15,04%	13,45 %	-1,59 %

Źródło: Dane własne Banku

¹ Wymóg kapitałowy wyznaczony przy założeniu zastosowania metod standardowych dla ryzyka rynkowego oraz kredytowego oraz metody podstawowej dla ryzyka operacyjnego.

7.1.6 Zmiany w otoczeniu regulacyjnym

W odniesieniu do szczególnie istotnych zmian otoczenia regulacyjnego przewidywania są następujące:

- oczekuje się, że zmiany systemu tworzenia rezerwy obowiązkowej, które przewidują oprocentowanie środków rezerwy obowiązkowej, przy czym w latach 2004-2006. tylko część oprocentowania stanowić będzie przychód banków, a pozostała część zasila Fundusz Poręczeń Unijnych, wpłyną pozytywnie na wyniki Banku,
- oczekiwany jest pozytywny wpływ na wynik Banku związany z liberalizacją zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków,
- nowelizacja Prawa Bankowego wprowadziła m.in. ustawową regulację nowych zjawisk w systemie bankowym tworząc nowe możliwości dla działalności Banku, równocześnie jednak nałożyła na Bank nowe obowiązki (np. w związku z utratą dokumentów oszczędnościowych, tajemnicą bankową, kontrolą wewnętrzną, udziałem w realizacji obowiązków wynikających z nadzoru skonsolidowanego) prowadzące do wzrostu ryzyka operacyjnego,
- przewiduje się, że nowe rozwiązania z zakresu ochrony praw konsumentów przekładać się będą na wyższe ryzyko operacyjne Banku,
- obniżenie wysokości stawki podatku dochodowego od osób prawnych w 2004 r. do 19% ma korzystny wpływ na wynik netto Banku,
- scentralizowanie rozliczeń podatku VAT powinno pozwolić na ich objęcie efektywnym nadzorem wewnątrzbankowym, jak również na ujednoczenie praktyki kwalifikacji podatkowej w ramach Banku,
- Bank przygotowuje się do wdrożenia do polskiego prawa bilansowego MSSF. Prace nad implementacją MSSF trwają.

7.1.7 Rozwój nowych technologii

Należy oczekiwać, że dalszy rozwój nowoczesnych technik i technologii bankowych umożliwi wzrost wydajności i obniżenie kosztów działania oraz oferowanie produktów i świadczenie usług o coraz wyższym standardzie. Banki, w tym Bank, będą przede wszystkim intensyfikować wdrażanie inwestycji modernizacyjnych, zakupy nowoczesnej technologii informatycznej, w tym instrumentów zarządzania ryzykiem bankowym.

7.1.8 Tendencje w poszczególnych segmentach sektora bankowego

Uwzględniając aktualne i przyszłe uwarunkowania otoczenia zewnętrznego należy oczekiwać, że na działania biznesowe PKO BP będą miały wpływ następujące czynniki:

w bankowości detalicznej:

- substytucja depozytów przez inne formy oszczędzania i konsumpcje;

- intensyfikacja poszukiwania korzystnych porozumień o współpracy z podmiotami rynku pozabankowego, głównie z funduszami inwestycyjnymi, firmami ubezpieczeniowymi;
- rozwój innowacyjnej oferty produktowej, w tym bancassurance, integrujących typowe usługi bankowości z różnymi instrumentami finansowymi i produktami ubezpieczeniowymi;
- rozwój alternatywnych kanałów dystrybucji, w szczególności bankowości internetowej, wielofunkcyjnych bankomatów, call center, telefonii komórkowej, oraz ich integracją z tradycyjnymi formami dystrybucji;
- rozwój bankowości prywatnej; wśród zamożnych klientów banku zwiększa się udział klientów „aktywnych” zainteresowanych zarządzaniem ich portfelem;
- wzrost zapotrzebowania na kredyty zaciągane za pośrednictwem kart kredytowych;

w obszarze finansowania nieruchomości:

- wzrost zapotrzebowania na kredyty mieszkaniowe;
- wzrost konkurencji cenowej i jakościowej na rynku kredytów mieszkaniowych, m.in. na skutek wzrostu liczby banków finansujących cele mieszkaniowe;
- rozwój współpracy banków w zakresie sprzedaży kredytów mieszkaniowych dla klientów indywidualnych z pośrednikami rynku mieszkaniowego oraz pośrednikami finansowymi;
- wzrost znaczenia banków hipotecznych – świadczenie usług doradczych i konsultingowych związanych z rynkiem nieruchomości, a także kredytowanie jednostek samorządu terytorialnego i deweloperów;
- wprowadzenie i upowszechnianie mechanizmów sekurytyzacji wierzytelności mieszkaniowych jako pozabilansowego źródła pozyskiwania kapitału;

w bankowości korporacyjnej:

- zwiększenie zainteresowania obsługą emisji obligacji korporacyjnych i komunalnych;
- wzrost popytu przedsiębiorstw na specjalistyczne oraz doradcze usługi związane z kredytowaniem i zarządzaniem wolnymi środkami finansowymi oraz ryzykiem finansowym;
- intensywny rozwój bankowości elektronicznej dla klientów korporacyjnych;
- coraz szersze korzystanie z nowoczesnych metod szacowania ryzyka kredytowego i oceny zdolności kredytowej klientów;
- stopniowy spadek udziału kredytów walutowych w całkowitym wolumenie kredytów korporacyjnych;
- rosnące zainteresowanie małymi i średnimi przedsiębiorstwami, dla których podstawowym źródłem zewnętrznego zasilania finansowego pozostanie kredyt bankowy;
- wzrost zainteresowania małych i średnich przedsiębiorstw środkami pomocowymi z Unii Europejskiej.

7.2 Przewidywania odnośnie do wewnętrznych czynników istotnych dla rozwoju Grupy PKO BP

Poniżej przedstawiono przewidywanie odnośnie do najważniejszych wewnętrznych czynników mających istotny wpływ na rozwój działalności Banku i Grupy PKO BP.

7.2.1 Wprowadzenie ZSI

Zarząd przewiduje, że efektem wdrożenia ZSI będzie optymalizacja kosztów działalności. Wprowadzenie ZSI w Banku usunie bariery organizacyjne, technologiczne i informatyczne obniżające sprawność funkcjonowania Banku.

7.2.2 Reorganizacja Banku

Wdrożenie przyjętych rozwiązań w zakresie modernizacji Banku powinno przyczynić się do poprawy jakości obsługi wyodrębnionych segmentów klientów w ramach dedykowanych im struktur organizacyjnych, stworzyć warunki dla aktywizacji zachowań prosprzedażowych, umożliwić standaryzację działań w obrębie poszczególnych linii biznesowych, w tym w zakresie uproszczenia i wystandaryzowania

procedur bankowych, uwolnić struktury sprzedażowe od realizacji funkcji wspomagających co powinno pozwolić na skoncentrowanie ich działalności wyłącznie na realizacji zadań sprzedażowych.

7.2.3 Zatrudnienie

Wszystkie realizowane przez Bank programy dotyczące zasobów ludzkich mają na celu podnoszenie efektywności działalności Banku.

7.2.4 Wdrożenie innych niż ZSI systemów informatycznych

Poniżej opisano oczekiwane efekty wdrożenia niektórych innych niż ZSI systemów informatycznych:

- System Informacji Zarządczej – zapewni informację niezbędną do podejmowania decyzji we wszystkich obszarach biznesowych i na wszystkich poziomach zarządzania,
- System Zarządzania Ryzykiem – umożliwi niezakłócony przebieg procesów biznesowych poprzez zapewnienie wymaganego poziomu bezpieczeństwa Banku,
- System Gospodarki Własnej – umożliwi efektywne zarządzanie procesami operacyjnymi oraz zasobami Banku poprawiając efektywność funkcjonowania dzięki optymalizacji kosztów rzeczowych.

7.2.5 Rozwój działalności w innych dziedzinach

Nabycie przez PKO BP w dniu 8 września 2004 r. 100% akcji Domu Maklerskiego Broker, pozwoli na wzmocnienie pozycji rynkowej BDM PKO BP. Oczekuje się, że planowana działalność typu venture capital, wpłynie korzystnie na wyniki Grupy Kapitałowej, równocześnie poszerzając jej ofertę produktową.

7.2.6 Rozwój działalności na rynkach zagranicznych

Obecność na rynkach zagranicznych będzie realizowana w celu uzyskania optymalnej skali działania, kreowania dodatkowej wartości oraz dywersyfikacji ryzyka.

8 STRATEGIA ROZWOJU I ZAMIERZENIA INWESTYCYJNE BANKU I GRUPY PKO BP

8.1 Strategia rozwoju Banku oraz Grupy PKO BP

Misja Banku zawarta w przyjętej przez Zarząd i Radę Nadzorczą „Strategii Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego na lata 2003-2005” określa, iż:

Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski jest i pozostanie krajowym bankiem uniwersalnym o polskim charakterze, dla którego największą wartością jest klient. Zachowując wiodącą pozycję w bankowości detalicznej, Bank pełni również wiodącą rolę w obsłudze samorządów terytorialnych, małych i średnich przedsiębiorstw, kredytów mieszkaniowych oraz obsłudze funduszy unijnych. Bank zapewnia swoim akcjonariuszom efektywne zarządzanie powierzonymi kapitałami oraz stwarza warunki do pełnego rozwoju zawodowego pracowników.

Wypełniając powyższą misję, Bank realizuje obecnie strategię, która zakłada osiągnięcie następujących celów:

- wzrost efektywności funkcjonowania,
- utrzymanie pozycji lidera na rynku bankowości detalicznej oraz rynku finansowania nieruchomości,
- zdobycie pozycji lidera w obsłudze funduszy unijnych,
- umocnienie pozycji w obsłudze małych i średnich przedsiębiorstw,
- wypracowanie nowego wizerunku Banku w zakresie obsługi dużych przedsiębiorstw oraz ugruntowanie pozycji w zakresie obsługi sektora publicznego, w tym jednostek samorządu terytorialnego.

Bank dąży do realizacji powyższych celów poprzez:

- modernizację Banku,
- rozszerzanie działalności na nowe obszary biznesowe,
- zwiększanie aktywności i innowacyjności biznesowej.

Działania podmiotów Grupy PKO BP są w całości podporządkowane realizacji strategii Banku.

Modernizacja Banku

Realizowany proces modernizacji Banku obejmuje w szczególności reorganizację wewnętrzną, usprawnienie oraz unowocześnienie procesu zarządzania, w tym zarządzania ryzykiem, oraz wdrożenie nowoczesnych technologii informatycznych. Bank zakłada, że realizowany proces modernizacji zwiększy efektywność jego działania między innymi poprzez optymalizację kosztów oraz stworzenie struktury, która umożliwi spełnianie rosnących oczekiwań klientów, co z kolei powinno pozwolić Bankowi na skoncentrowanie się na wzroście sprzedaży w jego głównych obszarach działalności.

Reorganizacja wewnętrzna PKO BP zmierza do stworzenia efektywnej oraz zorientowanej na zaspokajanie potrzeb klientów struktury organizacyjnej poprzez: (i) wydzielenie obszarów: bankowości detalicznej, w tym finansowania nieruchomości oraz bankowości korporacyjnej; (ii) centralizację funkcji wspomagających, w celu odciążania od tych funkcji oddziałów Banku; (iii) specjalizację sieci sprzedaży w zakresie obsługi klientów bankowości detalicznej oraz klientów bankowości korporacyjnej.

Istotnym elementem modernizacji jest wdrożenie Zintegrowanego Systemu Informatycznego, Systemu Zarządzania Ryzykiem oraz rozbudowa funkcjonalności Systemu Informacji Zarządczej oraz Systemu Gospodarki Własnej. Powyższe rozwiązania informatyczne zmierzają do poprawy zarządzania relacjami z klientami, a poprzez to do aktywizacji sprzedaży produktów i usług Banku w jego sieci dystrybucyjnej.

Rozszerzenie działalności na nowe obszary biznesowe

Bank rozszerza zakres swojej działalności w odpowiedzi na pojawiające się nowe możliwości rynkowe oraz rosnące potrzeby klientów. W szczególności Bank podejmie szereg działań zapewniających uczestnictwo w obsłudze funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, współpracuje z największym polskim ubezpieczycielem, Grupą PZU, oferując produkty ubezpieczeniowe w swojej sieci sprzedaży, planuje rozwijać współpracę z Poczta Polska w obszarach związanych z sektorem bankowym (nabycie akcji Banku Poczтового, patrz pkt 11.8.2 Rozdział V) oraz zamierza rozwijać działalność poza granicami Polski poprzez selektywne wchodzenie na rynki krajów Europy Środkowo-Wschodniej (np. nabycie akcji KBU Ukraina, patrz pkt 11.8.1 Rozdział V).

Bank bada także możliwości dokonywania transakcji nabycia akcji i udziałów podmiotów działających na polskim rynku usług finansowych w celu rozszerzenia oferty produktowej oraz zróżnicowania kanałów dystrybucji produktów i usług Grupy PKO BP.

Zwiększenie aktywności i innowacyjności biznesowej

W celu zwiększania aktywności i innowacyjności, Bank podejmuje następujące działania:

W obszarach bankowości detalicznej i finansowania nieruchomości

Działania Banku koncentrują się na dostosowaniu oferty produktowej do potrzeb i możliwości klientów w ramach pakietów adresowanych do poszczególnych grup klientów. Bank dąży do zwiększenia sprzedaży swoich produktów, aktywnie rozpoznając potrzeby klientów, budując długotrwałe związki z klientami oraz tworząc wielokanałowy system dystrybucji. Bank reorganizuje i unowocześnia sieć dystrybucji głównie poprzez specjalizację placówek w obsłudze klientów z tego obszaru, rozwój alternatywnych kanałów dystrybucji (bankowość internetowa, call center itp.) oraz wdrażanie efektywnej organizacji sieci sprzedaży.

W obszarze bankowości korporacyjnej

Działania Banku koncentrują się na zindywidualizowaniu obsługi klientów korporacyjnych w ramach wyspecjalizowanej sieci sprzedaży z wykorzystaniem systemu doradców klienta i rozszerzeniu oferty produktowej. Ponadto PKO BP dąży do umocnienia pozycji lidera na rynku kredytów konsorcjalnych oraz do uzyskania pozycji lidera w zakresie obsługi bezzwrotnych środków finansowych Unii Europejskiej.

Adekwatność kapitałowa

Bank szacuje, że dla utrzymania tempa wzrostu akcji kredytowej do końca 2008 r., poziom kapitałów własnych Banku, według stanu na dzień 30 czerwca 2004 r., uwzględniających wewnętrzną akumulację, jest wystarczający, z zastrzeżeniem, że Bank w przedmiotowym okresie nie podejmie decyzji o znacznych inwestycjach, w tym kapitałowych.

Średniookresowe cele Banku

Bank stawia sobie za cel utrzymanie pozycji lidera na rynku bankowości detalicznej oraz na rynku finansowania nieruchomości, przy równoczesnym wzmacnianiu pozycji w pozostałych segmentach rynku. W ramach celów finansowych Bank planuje obniżyć wskaźnik kosztów działania do wyniku działalności bankowej do poziomu poniżej 60%, udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem Banku poniżej

poziomu 10% oraz podwyższyć stosunek kredytów do aktywów powyżej 50%. Bank stawia sobie za cel utrzymywanie po-wyżej 20% średniej rentowności kapitałów własnych. Jednakże istnienie powyższych celów nie stanowi gwarancji, że Bank zdoła je osiągnąć.

8.2 Zamierzenia inwestycyjne Banku i Grupy PKO BP

PKO BP, w zakresie inwestycji kapitałowych, zamierza skoncentrować działania na umacnianiu roli spółek Grupy PKO BP uzupełniających działalność biznesową Banku. Grupa PKO BP będzie rozszerzana o podmioty, których przedmiotem działalności będzie oferowanie usług lub produktów uzupełniających ofertę Banku. Spółki Grupy PKO BP wspierają i będą wspierać strategiczne obszary działalności biznesowej, w szczególności działalność w zakresie bankowości detalicznej. W 2004 r. Bank rozpoczął inwestycje kapitałowe poza granicami kraju.

Zamierzenia inwestycyjne Banku na rok 2004 wobec spółek zależnych są następujące:

- PKO Inwestycje – dopłaty do kapitału spółki w celu finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych, a w szczególności inwestycji realizowanej w ramach Miasteczka Wilanów;
- CF Puławska – rozważane jest przejęcie przez Bank aktywów spółki;
- IFS – rozważane jest przejęcie przez Bank aktywów spółki;
- PKO Towarzystwo Finansowe – zakończenie likwidacji spółki;
- Dom Maklerski Broker – stopniowe przenoszenie działalności do BDM.
- KBU – Bank planuje wystąpić z ofertą odkupu akcji KBU będących w posiadaniu akcjonariuszy mniejszościowych (z wyłączeniem akcji będących w posiadaniu EBOiR) posiadających łącznie ponad 5% akcji KBU.